

การศึกษาหน้าที่และอำนาจและขั้นตอนของประธานวุฒิสภา
ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ
ป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (กรรมการ ป.ป.ช.)

นางนลินี วีระผล

รายงานวิชาการนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
การพัฒนานักบริหารระดับสูงสำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13
สถาบันพระปกเกล้า

พ.ศ. 2564

ลิขสิทธิ์ของสถาบันพระปกเกล้า

การศึกษาหน้าที่และอำนาจและขั้นตอนของประธานวุฒิสภา
ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (กรรมการ ป.ป.ช.)

โดย

นางนลินี วีระผล

รหัสประจำตัว 64-13-47

สถาบันพระปกเกล้า

รายงานวิชาการส่วนบุคคล เรื่อง การศึกษาหน้าที่และอำนาจและขั้นตอนของ
ประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สิน
และหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติ (กรรมการ ป.ป.ช.)

อาจารย์ที่ปรึกษา :

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประมา ศาสตรระจิก)

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม :

.....
(อาจารย์วิหวัศ ชัยภาคภูมิ)

อนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง
สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13

.....
(ศาสตราจารย์วุฒิสาร ตันไชย)
เลขาธิการสถาบันพระปกเกล้า

บทคัดย่อ

- ชื่อผู้จัดทำ : นางนลินี วีระผล
 ชื่อหัวข้อเอกสาร : การศึกษาหน้าที่และอำนาจ และขั้นตอนของประธานวุฒิสภา
 ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกัน
 และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (กรรมการ ป.ป.ช.)
 อาจารย์ที่ปรึกษา : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประมา ศาสตรระรุจิ
 อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์วิวัฒน์ ชัยภาคภูมิ

การจัดทำเอกสารวิชาการ เรื่อง “การศึกษาหน้าที่และอำนาจ และขั้นตอนของประธานวุฒิสภา ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (กรรมการ ป.ป.ช.)” ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการ ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (กรรมการ ป.ป.ช.) รวมถึง ศึกษากระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของ กรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ. 2561 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของสำนักงานประธานวุฒิสภา และผู้ที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ที่ถูกต้อง ตามบทบัญญัติของกฎหมายไว้ใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของประธานวุฒิสภา ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้ศึกษาได้ศึกษาหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ของกรรมการ ป.ป.ช. ด้วยวิธีการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และกฎหมายอื่น ที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับการศึกษากระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการในการตรวจสอบทรัพย์สินและ หนี้สินด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยการสัมภาษณ์กรรมการตรวจสอบ ทรัพย์สินและหนี้สินที่ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภา พิจารณา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 และข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบ บัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช.

จากการศึกษาทำให้ทราบว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 กำหนดให้ กรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สิน และหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อประธานวุฒิสภา โดยให้นำความในหมวด 5 การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา 105 ถึงมาตรา 113 มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม โดยให้ อำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นอำนาจของประธานวุฒิสภา ทั้งนี้ ให้ประธานวุฒิสภาแต่งตั้ง

คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภา โดยในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ให้นำความในมาตรา 34 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของประธานวุฒิสภาในกรณีนี้ด้วยโดยอนุโลม

ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ในปัจจุบัน ประธานวุฒิสภา (ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย) ไม่ได้มีการออกกฎหมายลำดับรองเพื่อกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการเกี่ยวกับการยื่น การเปิดเผยบัญชี การตรวจสอบบัญชี และการเปิดเผยผลการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. แต่ได้นำระเบียบและประกาศของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่กฎหมายให้อำนาจแก่ประธานวุฒิสภา มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ เพื่อให้การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยประธานวุฒิสภา มีมาตรฐานเดียวกันกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ สามารถสรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ และขั้นตอนของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของ กรรมการ ป.ป.ช. ได้ดังนี้

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 กำหนดให้ ประธานวุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจในการรับการยื่นบัญชี เปิดเผยบัญชี ตรวจสอบบัญชี และเปิดเผยผลการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยเมื่อกรรมการ ป.ป.ช. เข้ารับตำแหน่งหรือพ้นจากตำแหน่ง จะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานวุฒิสภาภายใน 60 วันนับแต่วันเข้ารับตำแหน่งหรือวันพ้นจากตำแหน่ง แล้วแต่กรณี ซึ่งวันเข้ารับตำแหน่ง ได้แก่ วันที่พระบรมราชโองการแต่งตั้งมีผล และวันพ้นจากตำแหน่ง ได้แก่ วันที่พ้นจากตำแหน่งตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ดำรงตำแหน่งครบวาระ หรือมีอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์ เป็นต้น และเมื่อกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นบัญชีต่อประธานวุฒิสภาแล้ว ประธานวุฒิสภาจะส่งบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวไปยังคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 พร้อมทั้ง เปิดเผยบัญชีดังกล่าวให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปภายใน 30 วันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชี

สำหรับวิธีการในการตรวจสอบ มีอยู่ 3 วิธี ได้แก่ การตรวจสอบปกติ การตรวจสอบยืนยัน และการตรวจสอบเชิงลึก ซึ่งปัจจุบัน คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ใช้วิธีการตรวจสอบยืนยัน โดยส่งข้อมูลรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นต่อประธานวุฒิสภา ไปตรวจสอบยังบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สอบถามรายการเงินฝากไปยังธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินต่าง ๆ สอบถามรายการยานพาหนะไปยังกรมการขนส่งทางบก เป็นต้น และเมื่อได้รับผลการตรวจสอบกลับมา จะนำผลการตรวจสอบมาเปรียบเทียบกับรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา หากพบที่มีความคลาดเคลื่อนหรือพบรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินนอกเหนือจากที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะมีหนังสือไปยังกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อขอให้ชี้แจงข้อเท็จจริงดังกล่าว และหากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ พิจารณาคำชี้แจงของกรรมการ ป.ป.ช.

แล้วมีมติเห็นชอบคำชี้แจงของกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะนำรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้นไปเพิ่มหรือลดในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้รายการทรัพย์สินและหนี้สินในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ถูกต้องตามความเป็นจริง พร้อมทั้งให้กรรมการ ป.ป.ช. ลงนามรับรองความถูกต้องของการแก้ไขนั้น สำหรับการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน นั้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะตรวจสอบเมื่อกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกรณีพ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. โดยจะนำรายรับตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งมาเปรียบเทียบกับรายจ่ายและที่มาของทรัพย์สินและหนี้สิน ว่ามีความผิดปกติหรือไม่

เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเสร็จแล้ว จะจัดทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอต่อประธานวุฒิสภา ซึ่งประธานวุฒิสภาจะได้เปิดเผยผลการตรวจสอบให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปต่อไป ทั้งนี้ หากผลการตรวจสอบพบว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบและมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน ให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่หากผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินพบว่ากรรมการ ป.ป.ช. มีพฤติการณ์ร้ายรอยผิดปกติ ประธานวุฒิสภาจะดำเนินการไต่สวน และหากข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีพฤติการณ์ร้ายรอยผิดปกติ ประธานวุฒิสภาจะส่งสำนวนพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานไปยังประธานรัฐสภาเพื่อแจ้งให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำเอกสารวิชาการ เรื่อง การศึกษาหน้าที่และอำนาจ และขั้นตอนของประธานวุฒิสภา ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (กรรมการ ป.ป.ช.) ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ประมา ศาสตรระจฤจิ อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์วิทวัส ชัยภาคภูมิ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาตรวจพิจารณาเอกสารและให้คำแนะนำที่มีประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำเอกสารวิชาการฉบับนี้

ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณ พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง ท่านศุภชัย สมเจริญ รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง ท่านนภภรณ์ ใจสัจจะ เลขาธิการวุฒิสภา และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ทุกท่าน ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสสัมภาษณ์ด้วยความยินดีและความมีเมตตาต่อผู้ศึกษาเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา สถาบันพระปกเกล้า และเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาการอบรมหลักสูตรในครั้งนี้

นางนลินี วีระผล

นักศึกษาหลักสูตรการพัฒนานักบริหารระดับสูง

สำหรับข้าราชการรัฐสภาสามัญ รุ่นที่ 13

สถาบันพระปกเกล้า

มีนาคม 2565

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ง
สารบัญ	จ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา	1
1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา	4
1.3 ประเด็นการศึกษา	4
1.4 ขอบเขตการศึกษา	4
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และข้อพิจารณาที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของสาธารณรัฐสิงคโปร์	6
2.2 การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของสาธารณรัฐจอร์เจีย	7
2.3 การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของประเทศไทย	9
บทที่ 3 วิธีการศึกษา	22
3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา	22
3.2 วิธีการศึกษา	22
3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล	24
บทที่ 4 ผลการศึกษา	25
4.1 ผลการศึกษาหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภา ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561	25
4.2 ผลการศึกษาวิธีการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ของกรรมการ ป.ป.ช.	29
4.2.1 การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช.	29
4.2.2 การตรวจสอบเบื้องต้นของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา	35
4.2.3 การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2.4 การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป	36
4.2.5 การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินฯ	37
4.2.6 การเปิดเผยผลการตรวจสอบให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป	39
บทที่ 5 บทสรุป และข้อเสนอแนะ	42
5.1 บทสรุป	42
5.2 ข้อเสนอแนะ	44
บรรณานุกรม	47
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก คำสั่งวุฒิสภา ที่ 56/2562 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา และคำสั่งวุฒิสภา ที่ 1/2565 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต แห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา เพิ่มเติม	48
ภาคผนวก ข สรุปประเด็นสัมภาษณ์ พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ	52
ภาคผนวก ค สรุปประเด็นสัมภาษณ์ นายศุภชัย สมเจริญ รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง ในฐานะรองประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ	60
ภาคผนวก ง สรุปประเด็นสัมภาษณ์ นางสาวนภาพรณัฏ์ ใจสัจจะ เลขาธิการวุฒิสภา ในฐานะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ	65
ภาคผนวก จ สรุปประเด็นสัมภาษณ์ข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.	73
ประวัติผู้ศึกษา	82

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1. ตารางเปรียบเทียบหน้าที่และอำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ กับหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สิน และหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561	27

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. แสดงกระบวนการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม การทุจริต พ.ศ. 2561 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง	40

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของการศึกษา

การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ โดยมีกลไกสำคัญ คือ การกำหนดให้มีการยื่น การตรวจสอบ และการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อสาธารณะ ซึ่งประเทศไทย ได้มีบัญญัติเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นครั้งแรก โดยกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่กฎหมายกำหนดมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ พร้อมเอกสารประกอบซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมืออยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน รวมถึงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีที่ผ่านมา ต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่งครบ 1 ปี หรือทุก 3 ปีตลอดระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง แล้วแต่กรณี และเมื่อได้รับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินแล้ว คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะต้องจัดให้มีการประชุมเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความมืออยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวโดยเร็ว ทั้งนี้ ในส่วนของบัญชีและเอกสารประกอบเฉพาะของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกวุฒิสภา และสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะต้องเปิดเผยให้สาธารณชนทราบด้วย

ในกรณีที่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้นจะต้องพ้นจากตำแหน่งและต้องห้ามมิให้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองใด ๆ เป็นเวลา 5 ปีนับแต่วันที่พ้นจากตำแหน่ง และในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบพบว่าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. จะส่งเรื่องไปยังอัยการสูงสุด เพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิจารณาพิพากษาให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดินต่อไป ซึ่งบทบัญญัติเกี่ยวกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐยังคงปรากฏหลักการในลักษณะเดียวกัน อยู่ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

สำหรับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินขององค์กรอื่น ๆ นั้น ในช่วงปี 2540 – 2550 ที่ผ่านมานี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สิน

และหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมถึงทรัพย์สินที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อม พร้อมเอกสารประกอบ ซึ่งเป็นสำเนาหลักฐานที่พิสูจน์ความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน รวมถึงสำเนาแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีที่ผ่านมาต่อประธานวุฒิสภาทุกครั้งที่ได้รับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งครบ 1 ปี และให้ประธานวุฒิสภาตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว ทั้งนี้ หากตรวจสอบพบว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบภายในเวลาที่กฎหมายกำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ ให้ประธานวุฒิสภาเสนอเรื่องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัย และหากศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองวินิจฉัยว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดมีการกระทำความผิดดังกล่าว กรรมการ ป.ป.ช. ผู้นั้นจะต้องพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันที่ศาลมีคำวินิจฉัย¹

ต่อมา เมื่อมีการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ซึ่งกำหนดให้ยกเลิกพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงประกาศคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่เกี่ยวข้อง แต่ยังคงหลักการในการให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งทรัพย์สินที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมต่อประธานวุฒิสภา โดยให้นำความในหมวด 5 การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา 105 ถึงมาตรา 113 มาใช้บังคับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินด้วยโดยอนุโลม โดยให้อำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นของประธานวุฒิสภา นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา และให้นำความในมาตรา 34 เกี่ยวกับอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาบังคับใช้กับการปฏิบัติหน้าที่ของประธานวุฒิสภาด้วยโดยอนุโลม

ด้วยเหตุที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 กำหนดไว้แต่เพียงหลักเกณฑ์ในการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยมีได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. เอาไว้ เช่น แบบบัญชีที่ใช้ในการยื่น ระยะเวลาในการยื่นบัญชีวันที่มีหน้าที่ยื่นบัญชี และจำนวนบัญชีที่ต้องยื่น เป็นต้น ประกอบกับประธานวุฒิสภามีได้มีการออกกฎหมายลำดับรองมาเพื่อกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการ จึงมีการนำประกาศและระเบียบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการยื่นและตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ ได้แก่ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง แบบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2563 ประกาศคณะกรรมการป้องกัน

¹ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 มาตรา 15

และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. 2561 ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการลงลายมือชื่อหรือกระทำด้วยวิธีอื่นใดแทนการลงลายมือชื่อกำกับกับไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2562 ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2561 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 มาใช้บังคับกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย โดยอนุโลม

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการสนับสนุนภารกิจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งประกาศรัฐสภา เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในและการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของส่วนราชการในสังกัดสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา พ.ศ. 2563 ได้กำหนดให้ สำนักกำกับและตรวจสอบ มีหน้าที่ในการดำเนินการรับบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. พร้อมทั้ง ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องในเบื้องต้นเกี่ยวกับสำเนาเอกสารประกอบที่ยื่นพร้อมบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน แล้วจัดเก็บบัญชีดังกล่าว ส่วนสำนักงานประธานวุฒิสภา มีหน้าที่ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเพื่อประกอบการพิจารณาในการปฏิบัติหน้าที่ของประธานวุฒิสภา ดังนั้นในทางปฏิบัติ เมื่อมีเหตุให้กรรมการ ป.ป.ช. ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานวุฒิสภา สำนักกำกับและตรวจสอบ จะเป็นหน่วยงานต้นเรื่องในการรับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. และประมวลเรื่องกราบเรียนประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด จากนั้น สำนักงานประธานวุฒิสภา จะเป็นหน่วยงานในการสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อประกอบการพิจารณาในการปฏิบัติหน้าที่ของประธานวุฒิสภาต่อไป

ผู้ศึกษาปฏิบัติงานอยู่ในสำนักงานประธานวุฒิสภา พบว่า ปัจจุบันได้มีปัญหาในการสนับสนุนข้อมูลในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อประกอบการพิจารณาในการปฏิบัติหน้าที่ของประธานวุฒิสภา ทั้งนี้ เนื่องจากการนำประกาศและระเบียบของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการยื่นและตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินมาใช้บังคับกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยอนุโลมหลายฉบับ ประกอบกับเจ้าหน้าที่กลุ่มงานของประธานวุฒิสภายังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ และกระบวนการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ทำให้ไม่สามารถสนับสนุนภารกิจของประธานวุฒิสภาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความผิดพลาดและคลาดเคลื่อนในการนำเสนอข้อมูลต่อประธานวุฒิสภา ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติหน้าที่ของประธานวุฒิสภากว่าที่ควร ดังนั้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของกลุ่มงานประธานวุฒิสภาสามารถสนับสนุนข้อมูลให้กับประธานวุฒิสภาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ศึกษาจึงได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ และขั้นตอนในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช.

เพื่อนำมาจัดทำเป็นข้อมูลสำหรับสนับสนุนการทำหน้าที่ให้กับเจ้าหน้าที่ของกลุ่มงานประธานวุฒิสภา ให้สามารถสนับสนุนภารกิจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์การศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่กฎหมายกำหนด

1.2.2 เพื่อศึกษากระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่กฎหมายกำหนด

1.2.3 เพื่อจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ไว้เพื่อใช้ในการสนับสนุนภารกิจของประธานวุฒิสภา

1.2.4 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสนับสนุนภารกิจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ให้กับเจ้าหน้าที่ของสำนักงานประธานวุฒิสภาและผู้เกี่ยวข้อง

1.3 ประเด็นการศึกษา

1.3.1 หน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่กฎหมายกำหนด

1.3.2 กระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่กฎหมายกำหนด

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

- ศึกษาหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

- ศึกษากระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จากเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่ปฏิบัติงานด้านตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ประชากรในการศึกษา

ข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษา

- กรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 วรรคหนึ่ง จำนวน 3 คน

- ข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่ปฏิบัติงานด้านตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบนิติกรของกลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบ จำนวน 1 คน และวิทยากรของกลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบ จำนวน 1 คน ซึ่งบุคคลดังกล่าวมีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการรับยื่นและการตรวจสอบความถูกต้องในเบื้องต้นของบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ที่ได้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา รวมถึง ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 วรรคหนึ่ง

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

1.5.1 การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช.

1.5.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยการสัมภาษณ์กรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 วรรคหนึ่ง และข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่ปฏิบัติงานด้านตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อสอบถามถึงกระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. และนำข้อมูลดังกล่าวมาประมวลผลเพื่อจัดทำเป็นข้อมูลในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้เจ้าหน้าที่กลุ่มงานประธานวุฒิสภาใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนภารกิจของประธานวุฒิสภาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทราบถึงหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่กฎหมายกำหนด

1.6.2 ทราบถึงกระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่กฎหมายกำหนด

1.6.3 เจ้าหน้าที่ของสำนักงานประธานวุฒิสภามีข้อมูลเกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ที่ถูกต้องตามบทบัญญัติของกฎหมาย ไว้ใช้ประโยชน์ในการสนับสนุนการปฏิบัติหน้าที่ของประธานวุฒิสภา

1.6.4 เจ้าหน้าที่ของสำนักงานประธานวุฒิสภาสามารถสนับสนุนภารกิจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และข้อพิจารณาที่เกี่ยวข้อง

ระบบการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเป็นมาตรการหนึ่งในการป้องกันการทุจริต ซึ่งหลายประเทศใช้อยู่ในปัจจุบัน โดยระบบการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของแต่ละประเทศ จะมีความแตกต่างกันออกไปในรายละเอียด เช่น ข้อมูลที่ผู้มีหน้าที่ยื่นต้องแสดง ระยะเวลาที่กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ยื่นต้องแสดง องค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบ หรือบทกำหนดโทษ เป็นต้น ผู้ศึกษาขอเสนอการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของประเทศต่าง ๆ ดังนี้

2.1 การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของสาธารณรัฐสิงคโปร์¹

ระบบการตรวจสอบทรัพย์สินซึ่งประเทศต่าง ๆ นิยมใช้กันอยู่ในปัจจุบัน จะมีกลไกหลักอยู่ 2 ประการ คือ “การแจ้งข้อมูลทรัพย์สิน (Asset Declaration)” และ “การเปิดเผยข้อมูลทรัพย์สินต่อสาธารณะ (Public Disclosure)” ซึ่งมีความหมายดังนี้

การแจ้งข้อมูลทรัพย์สิน (Asset Declaration) หรือ “การแสดงผลรายการทรัพย์สินและหนี้สิน” หรือ “การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน” คือ การที่ผู้ที่อยู่ในบังคับของกฎหมายว่าด้วยการแจ้งข้อมูลทรัพย์สินหรือเรียกว่า “ผู้มีหน้าที่ยื่น (declarant)” จะกรอกข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินตลอดจนผลประโยชน์ทางการเงินอื่น ๆ ในแบบแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งแต่ละประเทศ จะมีความแตกต่างกันออกไป เช่น การกำหนดขอบเขตของคำว่าทรัพย์สิน หนี้สิน หรือผลประโยชน์ การกำหนดให้ผู้เกี่ยวข้องใกล้ชิดกับผู้มีหน้าที่ยื่นต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วย ซึ่งหลายประเทศจะกำหนดให้คู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของผู้มีหน้าที่ยื่นต้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วย การกำหนดผู้มีหน้าที่ยื่นต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อองค์กรหรือบุคคลใด เป็นต้น

การเปิดเผยข้อมูลทรัพย์สินต่อสาธารณะ (Public Disclosure) เป็นการนำข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินของผู้มีหน้าที่ยื่นตามกฎหมายมาเปิดเผยต่อสาธารณะเพื่อให้ประชาชนรับทราบและสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ โดยแต่ละประเทศจะกำหนดรายละเอียดในการเปิดเผยไว้แตกต่างกัน เช่น ตำแหน่งที่กำหนดให้ต้องมีการเปิดเผย ระยะเวลาในการเปิดเผย เป็นต้น

ปัจจุบัน มีการนำกลไกในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินมาใช้ใน 2 รูปแบบ โดยรูปแบบแรกเป็นการกำหนดให้ผู้มีหน้าที่ยื่นแจ้งรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่กฎหมายกำหนดโดยไม่เปิดเผยข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินที่แจ้งต่อสาธารณะ และรูปแบบที่สอง เป็นการกำหนดให้ผู้มีหน้าที่ยื่นแจ้งรายการทรัพย์สินและหนี้สินและต้องเปิดเผยรายการทรัพย์สินและหนี้สินนั้นต่อสาธารณะด้วย

¹ ระบบการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของรัฐมนตรี : Assets and Liabilities Declaration and Verification System for Ministers. สืบค้นหาเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2561, จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/article/view/72717>

สำหรับประเทศสิงคโปร์ ประมวลจรรยาบรรณสำหรับรัฐมนตรี ค.ศ. 2005 (Code of Conduct for Ministers, 2005) กำหนดให้คณะรัฐมนตรีต้องแจ้งรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานาธิบดี ผ่านนายกรัฐมนตรีเท่านั้น โดยจัดทำเป็นรายงานลับเฉพาะ (Confidential report) และไม่ต้องเปิดเผยข้อมูลรายการทรัพย์สินที่แจ้งต่อสาธารณะแต่อย่างใด

รายการทรัพย์สินและหนี้สินที่คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่ต้องแจ้งในบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินนั้น ได้แก่ การระบุแหล่งที่มาของรายได้ที่ไม่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งรัฐมนตรีและข้อมูลทรัพย์สิน เช่น อสังหาริมทรัพย์ ผลประโยชน์ในบริษัทหรือได้จากการประกอบวิชาชีพใด ๆ สันหากริมทรัพย์ ตลอดจนข้อมูลหนี้สินต่าง ๆ รวมถึงหนี้ที่เกิดจากการจำนองหรือการกู้ยืมเงิน โดยมีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อเมื่อได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง และในกรณีที่รัฐมนตรีคนใดไม่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ประมวลจรรยาบรรณสำหรับรัฐมนตรี ค.ศ. 2005 ไม่ได้กำหนดโทษไว้แต่อย่างใด และการปฏิบัติตามหรือไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติในประมวลนี้ไม่ได้เป็นเหตุที่จะนำไปฟ้องร้องต่อศาลได้

2.2 การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของสาธารณรัฐจอร์เจีย¹

นับจากเหตุการณ์ปฏิวัติคอกุหลาบในปี พ.ศ. 2546 ที่ผู้นำฝ่ายค้านและชาวจอร์เจียจำนวน 30,000 คน เดินทางเข้ากดดันให้ประธานาธิบดีลาออกจากตำแหน่งเพื่อให้เกิดการเลือกตั้งครั้งใหม่เนื่องจากปัญหาการทุจริตจนได้ชื่อว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่มีอัตราการทุจริตที่สูงสุดของยุโรปตะวันออก และหลังจากประธานาธิบดีมีเคอิล ซาคัชวีลี (Mikheil Saakashvili) เข้ารับตำแหน่งหนึ่งในนโยบายหลักที่รัฐบาลของนายมีเคอิล ซาคัชวีลี ได้แถลงไว้ คือ การเร่งแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน โดยได้กำหนดมาตรการป้องกันการทุจริตและตรากฎหมายเพื่อกำหนดกรอบและแผนในการปฏิบัติ รวมถึงการเพิ่มอำนาจองค์กรที่จะเข้ามาทำหน้าที่ดูแลและตรวจสอบปัญหาด้านทุจริต ทั้งนี้ ได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยการซัดกันแห่งผลประโยชน์และการทุจริตของหน่วยงานรัฐ ซึ่งกฎหมายฉบับดังกล่าวห้ามมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการทุจริต และยังกำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐและครอบครัวต้องแจ้งรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อความโปร่งใสในการเข้ารับตำแหน่ง โดยเฉพาะนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ระดับสูงของภาครัฐ นอกจากนี้ ยังกำหนดให้มีการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อสาธารณะ เพื่อเปิดเผยแหล่งรายได้ที่อาจจะได้รับมาด้วยวิธีใด ๆ โดยรวมถึงรายได้จากการดำเนินธุรกิจส่วนตัวเพื่อตรวจสอบว่าจะไม่มีการดำเนินการใด ๆ ที่ทำให้เกิดการซัดกันระหว่างผลประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ส่วนตัวด้วย

สำหรับองค์กรหลักที่มีหน้าที่และอำนาจเกี่ยวกับการแสดงรายการทรัพย์สินของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงของสาธารณรัฐจอร์เจีย คือ สำนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐแห่งสาธารณรัฐจอร์เจีย (Civil Service Bureau) ซึ่งมีสถานะเป็นหน่วยงานของรัฐที่จัดตั้งขึ้นจากคำสั่งของประธานาธิบดี มีบทบาทที่สำคัญ 2 ประการ คือ ประการแรก ทำหน้าที่ในการปฏิรูประบบราชการของประเทศ

¹ การพัฒนารูปแบบและวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. สืบค้นหาเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2561, จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tulawjournal/article/view/196179>

และประการที่สอง เป็นหน่วยงานที่ดูแลเกี่ยวกับการยื่นและการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูง นอกจากนี้ รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐจอร์เจียได้กำหนดให้มีการตั้งคณะกรรมการอิสระเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินโดยเฉพาะ (Special Independent Commission) ขึ้น โดยคณะกรรมการชุดดังกล่าวจะทำหน้าที่ในการตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินร้อยละ 5 จากที่ยื่นทั้งหมด โดยคัดเลือกครึ่งหนึ่งจากบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องกับการเมือง และคัดเลือกอีกครึ่งหนึ่งจากบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่มีเหตุอันควรพิจารณาพิเศษ

กฎหมายว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์และการทุจริตของหน่วยงานรัฐ ได้กำหนดผู้ที่มีหน้าที่ที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้ 42 ประเภท เช่น ประธานาธิบดี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกผู้แทนสูงสุดแห่งสาธารณรัฐอับฮาเซียและสาธารณรัฐปกครองตนเองของอัดจารา หัวหน้าหน่วยงานย่อยของรัฐบาล เป็นต้น โดยผู้ที่มีหน้าที่ที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่กฎหมายกำหนดใน 4 กรณี ได้แก่ 1) บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายกำหนด มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อเข้ารับตำแหน่ง โดยต้องยื่นภายใน 2 เดือนนับแต่วันที่ได้รับการแต่งตั้ง 2) บุคคลที่ประสงค์จะสมัครแข่งขันในตำแหน่งสมาชิกรัฐสภา มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินภายในระยะเวลา 1 สัปดาห์นับจากวันที่สมัคร 3) บุคคลที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน มีหน้าที่ต้องยื่นทุกปี โดยให้ยื่นในเดือนเดียวกับที่ยื่นในครั้งก่อน และ 4) บุคคลที่พ้นจากตำแหน่ง มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินภายใน 1 ปี นับจากวันที่พ้นจากตำแหน่ง

ในกรณีที่ผู้ที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎหมายว่าด้วยการขัดกันแห่งผลประโยชน์และการทุจริตของหน่วยงานรัฐ ได้กำหนดให้มีโทษปรับ 1,000 GEL ซึ่งผู้ฝ่าฝืนจะต้องจ่ายค่าปรับภายใน 2 อาทิตย์นับแต่วันที่สำนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐแห่งสาธารณรัฐจอร์เจียมีคำสั่งเป็นที่สุดในเรื่องค่าปรับ และยังคงมีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อไป ทั้งนี้ หากยังคงฝ่าฝืนไม่ยื่นบัญชีผู้ผู้นั้นจะถูกดำเนินคดีอาญาต่อไป นอกจากนี้ ผู้ที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วยความอันเป็นเท็จหรือจงใจปกปิดข้อมูล จะถูกดำเนินคดีอาญาด้วยเช่นกัน

ในการเปิดเผยบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินต่อสาธารณะนั้น กฎหมายให้สิทธิแก่บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลในการเรียกดูรายการทรัพย์สินของนักการเมืองและข้าราชการชั้นสูง ยกเว้น ข้อมูลส่วนบุคคลบางประการ อาทิ หมายเลขบัตรประชาชน ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ เป็นต้น โดยประชาชนสามารถเข้าถึงระบบการเรียกดูรายการทรัพย์สินได้อย่างรวดเร็วผ่านทางเว็บไซต์ การยื่นรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งการเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนได้ทราบนั้นถือเป็นหนึ่งในการป้องกันปัญหาการทุจริตเนื่องจากนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงเกิดความเกรงกลัวในการกระทำความผิด นอกจากนี้ ยังสนับสนุนให้เกิดผู้ตรวจสอบอิสระที่คอยดูแลสอดส่องพฤติกรรมของนักการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐระดับสูงอีกด้วย

2.3 การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของประเทศไทย

บทบัญญัติเกี่ยวกับการกำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) ปรากฏขึ้นครั้งแรกในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 และได้คงหลักการดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560

ปัจจุบัน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ได้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ ไว้ดังนี้

2.3.1 ผู้ที่มีหน้าที่ยื่น

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 กำหนดให้บุคคลดังต่อไปนี้ มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส² และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(1) ผู้ดำรงตำแหน่งตามมาตรา 102 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ได้แก่

- (1.1) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง³
- (1.2) ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

² ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ของผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสอันถือว่าเป็นคู่สมรส พ.ศ. 2561 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า คู่สมรส หมายถึง บุคคลซึ่งอยู่กินฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสกับเจ้าพนักงานของรัฐที่มีลักษณะอย่างหนึ่งอย่างใด ดังต่อไปนี้ ให้ถือเป็นคู่สมรสตามมาตรา 102 วรรคสอง

(1) ได้ทำพิธีมงคลสมรสหรือพิธีอื่นใดในทำนองเดียวกันกับเจ้าพนักงานของรัฐ โดยมีบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลภายนอกรับทราบว่าเป็นการอยู่กินเป็นสามีภริยากันตามประเพณี

(2) เจ้าพนักงานของรัฐแสดงให้เห็นปรากฏว่ามีสถานะเป็นสามีภริยากัน หรือมีพฤติการณ์เป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะดังกล่าว

นอกจากนี้ ให้หมายความรวมถึง บุคคลที่จดทะเบียนสมรสกับเจ้าพนักงานของรัฐและต่อมาจดทะเบียนหย่าขาดจากกันตามกฎหมาย แต่ยังคงแสดงให้เห็นปรากฏหรือมีพฤติการณ์ซึ่ง เป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะเป็นสามีหรือภริยากัน

³ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 4 ได้ให้บทนิยามความหมายของคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ไว้ดังนี้

“ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง” หมายความว่า

- (1) นายกรัฐมนตรี
- (2) รัฐมนตรี
- (3) สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
- (4) สมาชิกวุฒิสภา
- (5) ข้าราชการการเมืองอื่นนอกจาก (1) และ (2) ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง
- (6) ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภา”

- (1.3) ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ⁴
- (1.4) ข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรมซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีผู้พิพากษาขึ้นไป
- (1.5) ข้าราชการตุลาการศาลปกครองตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครองซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นขึ้นไป
- (1.6) ข้าราชการอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการ ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีอัยการขึ้นไป
- (1.7) ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง⁵
- (1.8) ตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายอื่นกำหนดให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สิน และหนี้สิน เช่น ประธานกรรมการและกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ
- (1.9) ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด⁶
- (2) เจ้าพนักงานของรัฐที่ดำรงตำแหน่งตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ประกาศกำหนด ตามมาตรา 103 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561⁷
- (3) คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อประธานวุฒิสภา ตามมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

⁴ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 4 ได้ให้บทนิยามความหมายของคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ” ไว้ดังนี้

“ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ ยกเว้นคณะกรรมการ ป.ป.ช. และให้หมายความรวมถึงผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดินด้วย ยกเว้นกรณีตามมาตรา 11 (1)”

⁵ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 4 ได้ให้บทนิยามความหมายของคำว่า “ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง” ไว้ดังนี้

“ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง” หมายความว่า ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่มีฐานะเป็นนิติบุคคลซึ่งมิใช่ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองสำหรับข้าราชการพลเรือน และปลัดกระทรวงกลาโหม ผู้บัญชาการทหารสูงสุด ผู้บัญชาการเหล่าทัพสำหรับข้าราชการทหาร และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ และให้หมายความรวมถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดกรุงเทพมหานคร กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ หัวหน้าหน่วยงานขององค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ แต่ไม่รวมถึงผู้ว่าการตรวจเงินแผ่นดิน กรรมการและผู้บริหารสูงสุดของหน่วยงานอื่นของรัฐ ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายกำหนด หรือผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งเทียบเท่าตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด”

⁶ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 102 (9) พ.ศ. 2561

⁷ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง กำหนดตำแหน่งของเจ้าพนักงานของรัฐซึ่งจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามมาตรา 103 พ.ศ. 2561 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

(4) ข้าราชการในสังกัดสำนักงาน ป.ป.ช. ตั้งแต่ระดับผู้อำนวยการกองขึ้นไป ผู้ช่วยพนักงานไตสวน พนักงานไตสวน หัวหน้าพนักงานไตสวน และพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งมีตำแหน่ง และหน้าที่เกี่ยวกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา 158 แห่งพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

(5) เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามมาตรา 42 มาตรา 103 และมาตรา 158 มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน ต่อหัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดหรือปฏิบัติงานอยู่

2.3.2 รายการทรัพย์สินและหนี้สินต้องยื่น^๘

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 105 กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามที่มีอยู่จริงในวันที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พร้อมหลักฐานที่พิสูจน์ความอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน โดยทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดง ให้รวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศ และให้รวมถึงทรัพย์สินของบุคคลดังกล่าวที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่า โดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วย นอกจากนี้ ยังต้องยื่นหลักฐานการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในรอบปีภาษีที่ผ่านมา พร้อมลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้า พร้อมทั้งต้องจัดทำรายละเอียดของเอกสารประกอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นด้วย

ผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง และผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดให้เปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ จำนวน 2 ชุด ชุดหนึ่งเป็นต้นฉบับ อีกชุดหนึ่งเป็นสำเนาฉบับ

2.3.3 กำหนดเวลาการยื่น^๙

(1) กรณีเข้ารับตำแหน่ง

ผู้มีหน้าที่ยื่นต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบภายใน 60 วัน นับแต่วันถัดจากวันเข้ารับตำแหน่ง

(2) กรณีพ้นจากตำแหน่งหรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผู้มีหน้าที่ยื่นต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบภายใน 60 วัน นับวันถัดจากวันพ้นจากตำแหน่งหรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

^๘ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง แบบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2563

^๙ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. 2561 ข้อ 11

(3) กรณีทุกสามปีตลอดเวลาที่ยังดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ผู้มีหน้าที่ยื่นต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบภายใน 60 วัน นับแต่วันถัดจากวันดำรงตำแหน่งครบทุกสามปี

กรณีที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้มีผลย้อนหลัง หรือกรณีคำสั่งแต่งตั้งให้มีผลย้อนหลัง ให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชียื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินภายใน 60 วันนับแต่วันถัดจากวันที่มีพระบรมราชโองการหรือวันที่มีคำสั่งแต่งตั้ง¹⁰

ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินสามารถขอขยายระยะเวลายื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินได้ โดยต้องจัดทำเป็นหนังสือยื่นต่อเลขาธิการ ป.ป.ช. หรือบุคคลที่เลขาธิการ ป.ป.ช. มอบหมาย และหากเลขาธิการ ป.ป.ช. หรือบุคคลที่เลขาธิการ ป.ป.ช. มอบหมายเห็นสมควร จะอนุญาตขยายระยะเวลาก็ได้ แต่ต้องไม่เกิน 30 วันนับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และในกรณีที่ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบเกินกำหนดระยะเวลา ผู้มีหน้าที่ยื่นมีหนังสือชี้แจงเหตุของการยื่นบัญชีล่าช้าต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย

นอกจากนี้ ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีสามารถยื่นคำขอแก้ไขบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้แล้ว หรือขอยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบเพิ่มเติม ก่อนวันครบกำหนดระยะเวลาที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินได้ แต่เมื่อครบกำหนดระยะเวลา ซึ่งต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินแล้ว ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินต้องยื่นคำขอพร้อมคำชี้แจงต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช.

เมื่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้รับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินแล้ว เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความหรือเอกสาร ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือกรรมการ ป.ป.ช. หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ แล้วแต่กรณี จะลงลายมือชื่อหรือกระทำด้วยวิธีการอื่นใดแทนลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินโดยเร็ว¹¹ ทั้งนี้ คณะกรรมการ ป.ป.ช. ได้ออกประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการลงลายมือชื่อ หรือกระทำด้วยวิธีการอื่นใดแทนการลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2562 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการลงลายมือชื่อในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ไว้ดังนี้

1) กรณีบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. ลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

¹⁰ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. 2561 ข้อ 12

¹¹ ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐและการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 ข้อ 7

2) กรณีบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ให้ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งประธานกรรมการ ป.ป.ช. มอบหมายลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

3) บัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งอื่นนอกจากข้อ 1) และ 2) ให้ใช้วิธีประทับตราลายมือชื่อหรือเครื่องหมายอื่นใด โดยให้บุคคลดังต่อไปนี้ลงลายมือชื่อรับรองการประทับตรา

- เลขาธิการ รับรองการประทับตราบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการการเมืองอื่นตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมืองและผู้ดำรงตำแหน่งข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายรัฐสภา

- ผู้อำนวยการสำนักหรือผู้อำนวยการสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดที่รับผิดชอบหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ระดับเชี่ยวชาญขึ้นไปซึ่งผู้อำนวยการสำนักที่รับผิดชอบมอบหมาย รับรองการประทับตราบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

2.3.4 กรณีที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 105 วรรคสาม กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามกำหนด ดังนี้

(1) ผู้มีหน้าที่ยื่นเมื่อเข้ารับตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่ง ได้แก่

- ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
- ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ
- ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ
- ผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิก

สภาท้องถิ่น

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่ยื่นพ้นจากตำแหน่งและได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งเดิมหรือตำแหน่งใหม่ภายในหนึ่งเดือน ผู้นั้นไม่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกรณีพ้นจากตำแหน่งและกรณีเข้าดำรงตำแหน่งใหม่ แต่ไม่ต้องห้ามที่จะยื่นเพื่อเป็นหลักฐาน

(2) ผู้มีหน้าที่ยื่นเมื่อเข้ารับตำแหน่ง ทุกสามปีตลอดเวลาที่ยังดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ และพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ

- ข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีผู้พิพากษาขึ้นไป

- ข้าราชการตุลาการศาลปกครองตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นขึ้นไป

- ข้าราชการอัยการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีอัยการขึ้นไป

- ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง
- ตำแหน่งอื่นตามที่กฎหมายอื่นกำหนดให้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน
- เจ้าพนักงานของรัฐ ตามมาตรา 103

ในกรณีที่ผู้มีหน้าที่ยื่นผู้ใดได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีหน้าที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินด้วย ผู้นั้นไม่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินใหม่ แต่ไม่ต้องห้ามที่ผู้นั้นจะยื่นเพื่อเป็นหลักฐาน

2.3.5 วันที่มีหน้าที่ยื่น

(1) กรณีเข้ารับตำแหน่ง¹²

- นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ให้ถือวันถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง
- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ถือวันปฏิญาณตนในที่ประชุมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง
- สมาชิกวุฒิสภา ให้ถือวันปฏิญาณตนในที่ประชุมวุฒิสภา เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง
- ข้าราชการการเมืองอื่น ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง นอกจากนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ให้ถือวันที่คำสั่งแต่งตั้งมีผล เป็นวันเข้ารับตำแหน่งที่คำสั่งแต่งตั้งมีผล เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง
- ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภา ให้ถือวันที่คำสั่งแต่งตั้งมีผล เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง
- ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้ถือวันที่พระบรมราชโองการแต่งตั้งมีผลเป็นวันเข้ารับตำแหน่ง
- ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ให้ถือวันที่พระบรมราชโองการแต่งตั้งมีผลเป็นวันเข้ารับตำแหน่ง
- ข้าราชการตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีผู้พิพากษาขึ้นไป ให้ถือวันที่พระบรมราชโองการแต่งตั้งมีผลเป็นวันเข้ารับตำแหน่ง
- ข้าราชการตุลาการศาลปกครอง ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นขึ้นไป ให้ถือวันที่พระบรมราชโองการแต่งตั้งมีผล เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง
- ข้าราชการอัยการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีอัยการขึ้นไป ให้ถือวันที่พระบรมราชโองการแต่งตั้งมีผล เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง
- ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ให้ถือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้ง เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง
- รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ให้ถือวันที่คำสั่งแต่งตั้งมีผล เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง

¹² ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. 2561 ข้อ 8

- สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ให้ถือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้ง หรือให้ถือวันที่ประธานกรรมการสรรหาประกาศแต่งตั้ง แล้วแต่กรณี เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง

- นายกเมืองพัทยา ให้ถือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้ง เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง

- รองนายกเมืองพัทยา ให้ถือวันที่คำสั่งแต่งตั้งมีผล เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง

- สมาชิกสภาเมืองพัทยา ให้ถือวันที่คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับรองผลการเลือกตั้ง หรือให้ถือวันที่ประธานกรรมการสรรหาประกาศแต่งตั้ง แล้วแต่กรณี เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง

- นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายกเทศมนตรีนคร นายกเทศมนตรีเมือง นายกเทศมนตรีตำบล นายองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ถือวันแถลงนโยบายในที่ประชุมแห่งสภา เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง

- รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น ให้ถือวันที่คำสั่งแต่งตั้งมีผล เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง

- สมาชิกสภาท้องถิ่น ให้ถือวันปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภา เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง

- เจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นนอกจากที่กล่าวไว้ข้างต้น ให้ถือวันที่พระบรมราชโองการแต่งตั้งมีผล หรือวันที่คำสั่งแต่งตั้งมีผล หรือวันที่ที่ประชุมของผู้มีอำนาจแต่งตั้งมีมติ หรือวันที่คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบหรือตามที่ระเบียบบริหารงานบุคคลของหน่วยงานนั้น ๆ กำหนด แล้วแต่กรณี เป็นวันเข้ารับตำแหน่ง

(2) กรณีพ้นจากตำแหน่งหรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ¹³

- นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ให้ถือวันที่ลาออก หรือด้วยเหตุอื่น แล้วแต่กรณี เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง ในกรณีคณะรัฐมนตรีพ้นจากตำแหน่งทั้งคณะ ให้ถือวันที่คณะรัฐมนตรีคณะใหม่ถวายสัตย์ปฏิญาณต่อพระมหากษัตริย์ เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง

- สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ให้ถือวันถึงคราวออกตามอายุของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือวันยุบสภา หรือลาออก หรือด้วยเหตุอื่น แล้วแต่กรณี เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง

- สมาชิกวุฒิสภา ให้ถือวันที่สมาชิกวุฒิสภาที่ได้รับเลือกใหม่ปฏิญาณตนในที่ประชุมวุฒิสภา หรือลาออก หรือด้วยเหตุอื่น แล้วแต่กรณี เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง

- ข้าราชการการเมืองอื่น ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง นอกจากนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรี ให้ถือวันที่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง หรือวันที่คำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งมีผล หรือลาออก หรือด้วยเหตุอื่น แล้วแต่กรณี เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง

¹³ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. 2561 ข้อ 9

- ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการรัฐสภา ให้ถือวันที่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง หรือวันที่คำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งมีผล หรือลาออก หรือด้วยเหตุอื่น แล้วแต่กรณี เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง
- ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ให้ถือวันที่พ้นจากตำแหน่งตามที่กฎหมายกำหนด เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง
- ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ให้ถือวันที่พ้นจากตำแหน่งตามที่กฎหมายกำหนด เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง
- ข้าราชการตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ ศาลยุติธรรมซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีผู้พิพากษาขึ้นไป ให้ถือวันที่พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตามที่กฎหมายกำหนด เป็นวันพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ข้าราชการตุลาการศาลปกครอง ตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งศาลปกครอง และวิธีพิจารณาคดีปกครอง ซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีศาลปกครองชั้นต้นขึ้นไป ให้ถือวันที่พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่กฎหมายกำหนด เป็นวันพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ข้าราชการอัยการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายอัยการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อธิบดีอัยการขึ้นไป ให้ถือวันที่พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่กฎหมายกำหนด เป็นวันพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ให้ถือวันที่ผู้ได้รับเลือกตั้งใหม่เข้ารับหน้าที่ หรือวันถัดจากวันที่ยื่นหนังสือลาออก หรือด้วยเหตุอื่น แล้วแต่กรณี เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง
- รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ให้ถือวันที่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง หรือวันที่คำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งมีผล หรือลาออก หรือด้วยเหตุอื่น แล้วแต่กรณี เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง
- สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ให้ถือวันถัดจากวันครบวาระการดำรงตำแหน่ง หรือวันถัดจากวันที่ยื่นหนังสือลาออก หรือด้วยเหตุอื่น แล้วแต่กรณี เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง
- นายกเมืองพัทยา ให้ถือวันถัดจากวันครบวาระการดำรงตำแหน่ง หรือลาออก หรือด้วยเหตุอื่น แล้วแต่กรณี เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง
- รองนายกเมืองพัทยา ให้ถือวันที่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง หรือวันที่คำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งมีผล หรือลาออก หรือด้วยเหตุอื่น แล้วแต่กรณี เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง
- สมาชิกสภาเมืองพัทยา ให้ถือวันถัดจากวันครบวาระการดำรงตำแหน่ง หรือวันถัดจากวันที่ยื่นหนังสือลาออก หรือด้วยเหตุอื่น แล้วแต่กรณี เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง
- นายองค์การบริหารส่วนจังหวัด นายเทศมนตรีนคร นายเทศมนตรีเมือง นายเทศมนตรีตำบล นายองค์การบริหารส่วนตำบล ให้ถือวันถัดจากวันครบวาระการดำรงตำแหน่ง หรือลาออก หรือด้วยเหตุอื่น แล้วแต่กรณี เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง
- รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น ให้ถือวันที่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่ง หรือวันที่คำสั่งให้พ้นจากตำแหน่งมีผล หรือลาออก หรือด้วยเหตุอื่น แล้วแต่กรณี เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง

- สมาชิกสภาท้องถิ่น ให้ถือวันถัดจากวันครบวาระการดำรงตำแหน่งหรือลาออก หรือด้วยเหตุอื่น แล้วแต่กรณี เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง

- เจ้าหน้าที่ของรัฐอื่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด ให้ถือวันที่พ้นจากตำแหน่งหรือวันที่พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามที่กฎหมายกำหนด เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง หรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ แล้วแต่กรณี

2.3.6 การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 106 ประกอบประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2561 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ ผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง และผู้บริหารท้องถิ่น รองผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ช่วยผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่น รวมทั้งของคู่สมรสและบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะของบุคคลดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน โดยให้เปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปภายใน 30 วันนับแต่วันที่ครบกำหนดการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

ในกรณีที่ผู้ยื่นบัญชีเห็นว่าบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบระบุถึงรายละเอียดทางทะเบียนของทรัพย์สิน และภาพถ่ายทรัพย์สินหรือข้อมูลส่วนบุคคลโดยไม่จำเป็นหรือที่อาจก่อให้เกิดอันตรายต่อเจ้าของข้อมูล ผู้ยื่นบัญชีสามารถปกปิดข้อความในสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ดังต่อไปนี้ได้

(1) ข้อมูลส่วนบุคคล

- เลขประจำตัวประชาชน
- วัน เดือน ปีเกิด
- ที่อยู่ (ปิดเฉพาะเลขที่บ้าน แต่ให้เปิดที่ตั้ง ตำบล อำเภอ)
- หมายเลขโทรศัพท์บ้าน และหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่
- อีเมลล์

(2) รายละเอียดทางทะเบียนของทรัพย์สิน

- เลขที่บัญชีธนาคารหรือสถาบันการเงิน

(3) รายละเอียดอื่น ๆ

- เลขประจำตัวประชาชน ผู้คู่สม
- เลขประจำตัวประชาชน ผู้ให้กู้
- ภาพถ่ายทรัพย์สินอื่น
- หมายเลขบัตรเครดิต

ทั้งนี้ ก่อนการเปิดเผยให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป สำนักงาน ป.ป.ช. สามารถพิจารณาดำเนินการลบตัดทอนหรือทำโดยประการอื่นใดในสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบเพื่อปกปิดข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ยื่นบัญชีปิดมาแล้วอีกได้

สำหรับวิธีในการเปิดเผยสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินนั้น พนักงานเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ช. จะปิดประกาศเฉพาะสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ณ สำนักงาน ป.ป.ช. หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ภาค หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด หรือสถานที่อื่นใด ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควร โดยมีระยะเวลาประกาศเปิดเผย 30 วัน และทางเว็บไซต์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นของสำนักงาน ป.ป.ช. โดยมีระยะเวลาเผยแพร่เป็นเวลา 180 วัน แล้วรายงานผลการดำเนินการให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ทราบ ส่วนสำเนาเอกสารประกอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน จะประกาศเปิดเผย ณ สำนักงาน ป.ป.ช. หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ภาค หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด หรือสถานที่อื่นใด ตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. เห็นสมควร โดยมีระยะเวลาประกาศเปิดเผย 30 วัน ทั้งนี้ หากมีการร้องขอเป็นหนังสือเพื่อขอตรวจดูบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบภายหลังจากพ้นกำหนดระยะเวลาการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ ให้ผู้อำนวยการสำนักงานหรือผู้อำนวยการสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดที่ครอบครองดูแลเอกสารดังกล่าว จัดให้ผู้ร้องขอเข้าตรวจดูสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบได้ แต่มิให้คัดถ่ายสำเนาเอกสาร

2.3.7 การตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง และความเปลี่ยนแปลงของรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 110 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินตามบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นไว้ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ครั้งแรก และเมื่อมีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินครั้งต่อ ๆ ไป ให้ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วย

ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐและการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 กำหนดให้การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐมี 3 ประเภท คือ การตรวจสอบปกติ การตรวจสอบยืนยัน และการตรวจสอบเชิงลึก

“การตรวจสอบปกติ” เป็นการตรวจสอบรายการทรัพย์สินและหนี้สินเปรียบเทียบกับเอกสารประกอบตามที่ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินได้แสดงไว้ หากผลการตรวจสอบพบว่ารายการทรัพย์สินและหนี้สินตามที่ยื่นถูกต้องและมีอยู่จริง และผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินไม่พบว่ามีพฤติการณ์ร้ายวผิดปกติ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการเปิดเผยผลการตรวจสอบต่อไป

“การตรวจสอบยืนยัน” เป็นการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อยืนยันข้อมูลรายการทรัพย์สินและหนี้สินว่าถูกต้องและมีอยู่จริงตามรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินได้แสดงไว้ หรือยืนยันข้อมูลของทรัพย์สินและหนี้สินรายการใดรายการหนึ่งหรือหลายรายการที่มีพฤติการณ์ปรากฏหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้แสดงไว้ไม่ถูกต้อง

“การตรวจสอบเชิงลึก” เป็นการตรวจสอบเมื่อมีพฤติการณ์ปรากฏว่า ผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น

หรือมีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับการได้มาซึ่งทรัพย์สินและหนี้สินรายการใดโดยไม่ชอบ หรือมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าจะมีการโอน ยักยอก แปรสภาพ หรือซุกซ่อนทรัพย์สินหรือมีการถือครองทรัพย์สินแทนอันมีเหตุอันควรสงสัยว่าร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ หรือมีลักษณะอย่างอื่นตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด

2.3.8 การเปิดเผยผลการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 111 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของผู้ที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดให้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป โดยการเปิดเผยดังกล่าวให้เปิดเผยว่าผิดปกติหรือไม่ และในกรณีที่มีการเปิดเผยผลการตรวจสอบว่าไม่พบเหตุผิดปกติ ไม่เป็นการตัดอำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่จะดำเนินการตรวจสอบเพิ่มเติมในกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยของความถูกต้องหรือความมีอยู่จริงขึ้นในภายหลัง

สำหรับวิธีการเปิดเผยผลการตรวจสอบนั้น ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 ข้อ 33 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. เปิดเผยผลการตรวจสอบว่าผิดปกติหรือไม่ ทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป และสามารถเข้าดูหรือสืบค้นข้อมูลได้เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปีนับแต่วันที่มีการเปิดเผย โดยอาจปิดประกาศ ณ สำนักงาน ป.ป.ช. หรือสำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัด หรือสถานที่อื่นใดตามที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 30 วันนับแต่วันที่ปิดประกาศด้วยก็ได้

2.3.9 บทลงโทษ

การกระทำอันถือเป็นความผิดมีอยู่ 2 กรณี ได้แก่

(1) กรณีจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินหรือหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 114 กำหนดให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. กรรมการ ป.ป.ช. หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายแจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้นั้นทราบ และกำหนดระยะเวลาตามสมควรที่ผู้นั้นจะมาชี้แจงข้อกล่าวหา ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนด แล้วนำเสนอคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อพิจารณาต่อไป

หากคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่าผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะดำเนินการ ดังต่อไปนี้

(1.1) กรณีเป็นบุคคลตามมาตรา 102 (1) (2) (3) และ (9)

คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะเสนอเรื่องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองเพื่อวินิจฉัย

(1.2) กรณีเป็นเจ้าของที่ของรัฐ ยกเว้นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามมาตรา 102 (9) คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะเสนอให้เสนอเรื่องต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบเพื่อวินิจฉัย

ทั้งนี้ หากศาลศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ แล้วแต่กรณี มีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบภายในเวลาที่กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกิน ห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ¹⁴

(2) กรณีคณะกรรมการ ป.ป.ช. ใต้สวนแล้วและมีความเห็นว่าร่ำรวยผิดปกติ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 113 กำหนดว่า ในกรณีที่ผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน พบว่ามีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ดำเนินการใต้สวนเพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดินต่อไป และหากคณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติว่าเจ้าพนักงานของรัฐผู้ใดมีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ให้ดำเนินการต่อไป ดังนี้

(2.1) กรณีผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ หรือ ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระ มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงาน สำนวนการใต้สวน เอกสาร พยานหลักฐาน และความเห็นไปยังอัยการสูงสุดภายใน 30 วันนับแต่วันที่มมติ เพื่อให้อัยการสูงสุดดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินนั้น รวมทั้งทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่ได้มาแทนทรัพย์สินนั้น ตกเป็นของแผ่นดิน

เมื่อศาลฎีกาประทับฟ้อง ให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น หากศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาร่ำรวยผิดปกติ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกิน 10 ปีด้วยหรือไม่ก็ได้

(2.2) กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐ

(2.2.1) การดำเนินการทางวินัย

ในกรณีที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ใต้สวนและวินิจฉัยว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จะแจ้งคำวินิจฉัยพร้อมด้วยข้อเท็จจริงโดยสรุปไปยังผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนของผู้ถูกกล่าวหาภายใน 30 วันนับแต่วันที่วินิจฉัย เพื่อสั่งลงโทษไล่ออกภายใน 60 วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้ง โดยให้ถือว่ากระทำการทุจริตต่อหน้าที่

¹⁴ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 167

(2.2.2) การดำเนินการทางศาล

ให้คณะกรรมการ ป.ป.ช. ส่งรายงาน ส่วนงานการไต่สวน เอกสารพยานหลักฐาน และความเห็นไปยังอัยการสูงสุดภายใน 30 วันนับแต่วันที่มติ เพื่อให้อัยการสูงสุดดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ เพื่อขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินที่ร่ำรวยผิดปกติตกเป็นของแผ่นดินต่อไป

เมื่อศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบประทับฟ้อง ให้ผู้ถูกกล่าวหาหยุดปฏิบัติหน้าที่จนกว่าจะมีคำพิพากษา เว้นแต่ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น และหากศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบมีคำพิพากษาว่าผู้ถูกกล่าวหาร่ำรวยผิดปกติ ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งนับแต่วันหยุดปฏิบัติหน้าที่ และให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และจะเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งมีกำหนดเวลาไม่เกิน 10 ปีด้วยหรือไม่ก็ได้ แต่หากคำพิพากษาอันถึงที่สุดของศาลให้ยกคำร้อง และถ้าผู้ถูกกล่าวหาได้ถูกไล่ออกหรือถูกถอดถอน ให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนหรือผู้มีอำนาจสั่งให้พ้นจากตำแหน่ง แล้วแต่กรณี สั่งเพิกถอนคำสั่งไล่ออกหรือถอดถอนโดยเร็ว และผู้นั้นมีสิทธิได้รับเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน หรือประโยชน์อื่นใดที่พึงได้รับถ้ามิได้ถูกไล่ออกหรือถูกถอดถอน ทั้งนี้ ตามระเบียบบริหารงานบุคคล หรือมติคณะรัฐมนตรีกำหนด

บทที่ 3 วิธีการศึกษา

3.1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

กรอบแนวคิดในการดำเนินการศึกษาของผู้ศึกษา เป็นการศึกษาการทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรมการ ป.ป.ช. ใน 2 ประเด็น ได้แก่

(1) การศึกษาหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภา ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(2) การศึกษากระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรมการ ป.ป.ช. ที่ยื่นต่อประธานวุฒิสภา

ทั้งนี้ เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 กำหนดให้นำความในหมวด 5 การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา 105 ถึงมาตรา 113 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐโดยกรมการ ป.ป.ช. มาใช้บังคับโดยอนุโลมกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรมการ ป.ป.ช. โดยประธานวุฒิสภาด้วย และให้ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนนำเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณาดำเนินการต่อไป โดยมีได้มีกฎหมายกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรมการ ป.ป.ช. ที่ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา แต่ประการใด ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงมุ่งศึกษาหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรมการ ป.ป.ช. และวิธีการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรมการ ป.ป.ช. เพื่อนำไปสู่การจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรมการ ป.ป.ช. และกระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรมการ ป.ป.ช. ที่ยื่นต่อประธานวุฒิสภาต่อไป

3.2 วิธีการศึกษา

3.2.1 ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาในลักษณะของการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อทราบถึงหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรมการ ป.ป.ช. และกระบวนการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและหนี้สินของกรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

3.2.2 ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ได้แก่ กรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งประธานวุฒิสภาแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2561 มาตรา 42 และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่ปฏิบัติงานด้านตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ เพื่อทราบถึงวิธีการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ประกอบด้วย

- (1) พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง
ในฐานะประธานคณะกรรมการ
ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน
ของกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้น
ก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา
- 2) นายศุภชัย สมเจริญ รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง
ในฐานะรองประธานคณะกรรมการ
ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน
ของกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้น
ก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา
- 3) นางสาวนภาพรณ ใจสัจจะ เลขาธิการวุฒิสภา
ในฐานะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน
ของกรรมการป้องกันและปราบปราม
การทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้น
ก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา
- 4) นางสาวจินดา กองแก้ว ผู้อำนวยการกลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบ
สำนักกำกับและตรวจสอบ
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
- 5) นายวรารุช ศุภลักษณ์ นิติกรชำนาญการ
กลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบ
สำนักกำกับและตรวจสอบ
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
- 3) นายวัฒนชัย หนูเสมียน วิทยากรชำนาญการ
กลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบ
สำนักกำกับและตรวจสอบ
สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาจะนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ประกาศและระเบียบคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน รวมถึง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งประธานวุฒิสภาแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2561 มาตรา 42 และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่ปฏิบัติงานด้านตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาวิเคราะห์เพื่อให้ทราบถึงหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. และกระบวนการ ขั้นตอน และวิธีการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. และนำไปจัดทำเป็นข้อมูลในการสนับสนุนการทำหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของกลุ่มงานประธานวุฒิสภาให้สามารถสนับสนุนภารกิจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 4 ผลการศึกษา

ผู้ศึกษาได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

(1) การศึกษาหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

(2) การศึกษาวิธีการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยผู้ศึกษาได้สัมภาษณ์กรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งประธานวุฒิสภาแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2561 มาตรา 42 และข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่ปฏิบัติงานด้านตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

ซึ่งปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

จากการศึกษาพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ซึ่งมาตรา 42 กำหนดให้ กรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งทรัพย์สินที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมต่อประธานวุฒิสภา โดยให้นำความในหมวด 5 การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา 105 ถึงมาตรา 113 มาใช้บังคับกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ต่อประธานวุฒิสภาด้วยโดยอนุโลม โดยให้อำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในหมวด 5 เป็นอำนาจของประธานวุฒิสภาด้วย ทั้งนี้ สำหรับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. กฎหมายกำหนดให้ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา โดยให้นำความในมาตรา 34 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของประธานวุฒิสภาในกรณีนี้ด้วยโดยอนุโลม

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ข้างต้น สามารถสรุปหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ได้ ดังนี้

1. รับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช.¹⁴
2. แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อตรวจเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา¹⁵
3. เปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป¹⁶
4. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นไว้เมื่อเข้ารับตำแหน่ง และตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อพ้นจากตำแหน่ง¹⁷ โดยในการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. นั้น ประธานวุฒิสภาจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา โดยให้นำความในมาตรา 34 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาใช้บังคับกับการทำหน้าที่ของประธานวุฒิสภาในกรณีนี้ด้วยโดยอนุโลม ดังนี้

(4.1) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มาให้ถ้อยคำหรือส่งมอบเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประโยชน์ในการไต่สวน

(4.2) ให้บุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อประโยชน์ในการไต่สวน

(4.3) ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ทำการ หรือสถานที่อื่นใด รวมทั้งยานพาหนะของบุคคลใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาที่มีการประกอบกิจการ เพื่อตรวจสอบ ค้น ยึด หรืออายัด เอกสาร ทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานอื่นใดซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ไต่สวน และหากยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จในเวลาดังกล่าวให้สามารถดำเนินการต่อไปได้จนกว่าจะแล้วเสร็จ

(4.4) มีคำสั่งให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานเอกชนชี้แจงข้อเท็จจริง อำนวยความสะดวก หรือให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(4.5) จ้างที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือหนี้สิน และการดำเนินคดีในการติดตามทรัพย์สินในต่างประเทศได้

¹⁴ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 วรรคหนึ่ง

¹⁵ มาตราเดียวกัน

¹⁶ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 ประกอบมาตรา 106

¹⁷ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 ประกอบมาตรา 110

5. เปิดเผยผลการตรวจสอบให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป¹⁸

6. สั่งให้หน่วยงานของรัฐ สถาบันการเงิน หรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความถูกต้อง หรือความมีอยู่จริงตามที่ปรากฏในรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภาหรือทรัพย์สิน หรือหนี้สินอื่นใดที่มีได้แจ้งไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และแจ้งผลให้ทราบภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยมีให้นำบทบัญญัติของกฎหมายที่ห้ามหน่วยงานใดเปิดเผยข้อมูลในความครอบครองมาใช้บังคับกับการแจ้งข้อมูลดังกล่าว¹⁹

7. ดำเนินการไต่สวนเพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ในกรณีที่ผลการตรวจสอบ ความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินพบว่ากรรมการ ป.ป.ช. มีพฤติการณ์ร้ายชัดปกติ²⁰

8. ส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง ในกรณีที่ปรากฏว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อ ประธานวุฒิสภา หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริง ที่ควรแจ้งให้ทราบและมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน²¹

9. ส่งสำนวนพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานไปยังประธานรัฐสภาเพื่อแจ้งให้สมาชิกสภาผู้แทน ราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ในกรณีที่ปรากฏว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดร้ายชัดปกติ²²

ตารางที่ 1 : ตารางเปรียบเทียบหน้าที่และอำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ของเจ้าพนักงานของรัฐ กับหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของ กรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

หน้าที่และอำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช.	หน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภา
1. รับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงาน ของรัฐตามหลักเกณฑ์และกำหนดระยะเวลา (มาตรา 105)	1. รับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. และตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ดังกล่าว โดยให้นำความในหมวด 5 การดำเนินการ เกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา 105 ถึงมาตรา 113 มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม โดยให้อำนาจของ คณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นอำนาจของประธาน วุฒิสภา ทั้งนี้ ให้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อตรวจสอบเบื้องต้น

¹⁸ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 ประกอบมาตรา 111

¹⁹ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 ประกอบมาตรา 112

²⁰ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 ประกอบมาตรา 113

²¹ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 43

²² พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 44

หน้าที่และอำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช.	หน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภา
	ก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณาดำเนินการต่อไป โดยให้นำความในมาตรา 34 มาใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของประธานวุฒิสภาในกรณีนี้ โดยอนุโลม (มาตรา 42)
2. เปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบของผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 106 ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป (มาตรา 106)	2. เปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบของกรรมการ ป.ป.ช. ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป (มาตรา 42 ประกอบมาตรา 106)
3. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง เมื่อยื่นบัญชีครั้งแรก และตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อยื่นบัญชีครั้งต่อ ๆ ไป โดยนำความในมาตรา 34 และมาตรา 38 มาใช้บังคับโดยอนุโลม (มาตรา 110)	3. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง เมื่อกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นบัญชีครั้งแรก และตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นบัญชีครั้งต่อ ๆ ไป (มาตรา 42 ประกอบมาตรา 110)
4. เปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป (มาตรา 111)	4. เปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป (มาตรา 42 ประกอบมาตรา 111)
5. สั่งให้หน่วยงานของรัฐ สถาบันการเงิน หรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความถูกต้องหรือความมีอยู่จริงตามที่ปรากฏในรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นไว้ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือทรัพย์สินหรือหนี้สินอื่นใดที่มีได้แจ้งไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน โดยมีให้นำบทบัญญัติของกฎหมายที่ห้ามหน่วยงานใดเปิดเผยข้อมูลในความครอบครองมาใช้บังคับกับการแจ้งข้อมูลดังกล่าว (มาตรา 112)	5. สั่งให้หน่วยงานของรัฐ สถาบันการเงิน หรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความถูกต้องหรือความมีอยู่จริงตามที่ปรากฏในรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นไว้ต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือทรัพย์สินหรือหนี้สินอื่นใดที่มีได้แจ้งไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน โดยมีให้นำบทบัญญัติของกฎหมายที่ห้ามหน่วยงานใดเปิดเผยข้อมูลในความครอบครองมาใช้บังคับกับการแจ้งข้อมูลดังกล่าว (มาตรา 42 ประกอบมาตรา 112)
6. ดำเนินการไต่สวนเมื่อผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินพบว่าเจ้าพนักงานของรัฐผู้ใดมีพฤติการณ์ ร่ำรวยผิดปกติ (มาตรา 113 ประกอบมาตรา 115)	6. ดำเนินการไต่สวนเมื่อผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินพบว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดมีพฤติการณ์ ร่ำรวยผิดปกติ (มาตรา 42 ประกอบมาตรา 113)
7. เสนอเรื่องให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ แล้วแต่กรณี เพื่อวินิจฉัยกรณีเจ้าพนักงานของรัฐผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น (มาตรา 114)	7. ส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในกรณีที่ปรากฏว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินด้วยข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น (มาตรา 43)

หน้าที่และอำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช.	หน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภา
8. ส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง (มาตรา 118) หรือศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ (มาตรา 122) แล้วแต่กรณี เพื่อขอให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน	8. ส่งสำนวนพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานไปยังประธานรัฐสภาเพื่อแจ้งให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทราบ ในกรณีที่ปรากฏว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ (มาตรา 44)

4.2 ผลการศึกษาวิธีการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช.

จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว ทำให้พบว่า ในการปฏิบัติหน้าที่ของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ในปัจจุบัน ประธานวุฒิสภา (ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย) ไม่ได้มีการออกกฎหมายลำดับรองมาเพื่อกำหนดรายละเอียดในการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. แต่อย่างใด แต่ได้นำระเบียบและประกาศของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ ตามที่กฎหมายให้อำนาจแก่ประธานวุฒิสภา มาใช้บังคับกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยอนุโลม ทั้งนี้ เพื่อให้การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยประธานวุฒิสภา เป็นมาตรฐานเดียวกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐอื่นโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยมีรายละเอียดในการดำเนินการแต่ละขั้นตอน ดังนี้

4.2.1 การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช.

ประธานวุฒิสภาได้นำหลักเกณฑ์และวิธีการในการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2561 ประกอบระเบียบและประกาศของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง มาใช้กับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ต่อประธานวุฒิสภา โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

(1) ผู้มีหน้าที่ยื่น

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 ประกอบมาตรา 105 กำหนดให้กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามที่มีอยู่จริงในวันที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานวุฒิสภา โดยคู่สมรสตามมาตรา 42 ประกอบมาตรา 102 วรรคสี่ หมายถึง บุคคลซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส แต่ได้ทำพิธีมงคลสมรสหรือพิธีอื่นใดในทำนองเดียวกันโดยมิบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลภายนอกรับทราบว่าเป็นการอยู่กินเป็นสามีภริยากันตามประเพณี หรือบุคคลซึ่งแสดงให้เห็นปรากฏว่ามีสถานะเป็นสามีภริยากันหรือมีพฤติการณ์

เป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะดังกล่าว และหมายความรวมถึงบุคคลซึ่งจดทะเบียนสมรส และต่อมาได้จดทะเบียนหย่าขาดจากกันตามกฎหมาย แต่ยังคงแสดงให้เห็นหรือมีพฤติกรรม ซึ่งเป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะเป็นสามีหรือภริยากันด้วย²³

โดยในการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินข้างต้น กรรมการ ป.ป.ช. จะต้องยื่นพร้อมหลักฐานที่พิสูจน์ความอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน โดยทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องแสดงให้เห็นรวมทั้งทรัพย์สินและหนี้สินในต่างประเทศ และทรัพย์สินที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมด้วย นอกจากนี้ ยังต้องยื่นหลักฐานการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในรอบปีภาษีที่ผ่านมา พร้อมลงลายมือชื่อรับรองความถูกต้องกำกับไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และสำเนาหลักฐานที่ยื่นไว้ทุกหน้า พร้อมทั้งจัดทำรายละเอียดของเอกสารประกอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นด้วย

(2) แบบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

เนื่องจากประธานวุฒิสภาได้นำระเบียบและประกาศของคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติที่เกี่ยวข้องกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐมาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น แบบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. จะใช้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา จึงใช้แบบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเดียวกันกับที่เจ้าพนักงานของรัฐ²⁴ ใช้ยื่นต่อกรรมการ ป.ป.ช. โดยมีรายละเอียดของรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่จะต้องแสดง ดังนี้

(2.1) รายการเงินสด

ในกรณีที่กรรมการ ป.ป.ช. มีเงินสดในมือรวมกันตั้งแต่ 300,000 บาทขึ้นไป ทั้งในรูปของธนบัตร เหรียญกษาปณ์ หรือรายการที่เทียบเท่าเงินสด เช่น แคชเชียร์เช็ค ตั๋วแลกเงิน ธนาณัติ เป็นต้น จะต้องแจ้งให้ประธานวุฒิสภาทราบด้วย และในกรณีที่ถือสกุลเงินตราต่างประเทศ ให้เทียบเป็นสกุลเงินบาท โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยนอ้างอิงจากธนาคารแห่งประเทศไทย ณ วันที่มีหน้าที่ต้องแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน ส่วนกรณีถือครองเงินสดรวมกันตั้งแต่ 2,000,000 บาทขึ้นไป ต้องชี้แจงเหตุผลของการถือครองด้วย

(2.2) รายการเงินฝาก

เงินฝาก หมายถึง เงินฝากทุกประเภทในธนาคาร (ธนาคารพาณิชย์และธนาคารของรัฐทุกแห่ง) และสถาบันการเงินอื่น เช่น บริษัทเงินทุน สหกรณ์ออมทรัพย์ เป็นต้น และให้รวมถึงสลากออมทรัพย์และบัตรเงินฝากในสถาบันการเงินด้วย

สำหรับเอกสารประกอบที่ต้องแสดงประกอบรายการเงินฝาก เช่น สำเนาสมุดคู่มือฝากที่ปรากฏชื่อบัญชี เลขที่บัญชีและยอดคงเหลือ ณ วันที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หากยอดเงินฝากคงเหลือไม่ตรงในวันดังกล่าว ให้ใช้สำเนาสมุดคู่มือฝากที่ปรากฏยอดรายการก่อนและหลังวันแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือสำเนาสมุดคู่มือฝากที่ปรากฏยอดรายการก่อนวันที่

²³ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ของผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสอันถือว่าเป็นคู่สมรส พ.ศ. 2561 ข้อ 3

²⁴ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง แบบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2563

มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน พร้อมรับรองว่ารายการเงินฝากไม่มีการเคลื่อนไหวจนถึงวันที่มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือรายการเคลื่อนไหวทางบัญชี (STATEMENT) ของเดือนที่มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือสำเนาสลากออมทรัพย์ หรือสำเนาบัตรเงินฝาก เป็นต้น

(2.3) รายการเงินลงทุน

เงินลงทุน หมายถึง เงินลงทุนในหลักทรัพย์รัฐบาลและที่รัฐบาลค้ำประกัน (หลักทรัพย์ที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐออกให้ เช่น พันธบัตรรัฐบาล พันธบัตรธนาคารอาคารสงเคราะห์ พันธบัตรออมทรัพย์ช่วยชาติ เป็นต้น) หลักทรัพย์จดทะเบียนและรับอนุญาต (หลักทรัพย์ของบริษัทที่จดทะเบียนและได้รับอนุญาตให้ทำการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เช่น หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิ หุ้นกู้ หน่วยลงทุน กองทุนรวม กองทรัสต์ เป็นต้น) หลักทรัพย์และเงินลงทุนอื่น (หลักทรัพย์ของบริษัทที่มีได้ทำการซื้อขายในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เงินลงทุนในห้างหุ้นส่วนหรือกิจการการค้าอื่น ๆ ที่ดำเนินธุรกิจเป็นส่วนตัว เช่น หุ้นบุริมสิทธิ หุ้นสามัญ หุ้นกู้ กิจการเลี้ยงสัตว์เพื่อการค้า การลงทุนทางการเกษตร เป็นต้น)

สำหรับเอกสารประกอบที่ต้องแสดงประกอบรายการเงินลงทุน เช่น สำเนาพันธบัตร สำเนาหลักทรัพย์ สำเนาใบสำคัญแสดงสิทธิ (Warrant) ที่จะซื้อหุ้นกู้หรือหน่วยลงทุน สำเนาหนังสือรับรองของบริษัทหลักทรัพย์หรือนายทะเบียนหลักทรัพย์ (Broker) หรือศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ ณ วันที่มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หนังสือรับรองจากสหกรณ์ออมทรัพย์ ณ วันที่มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือสำเนาใบเสร็จรับเงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์ที่ระบุจำนวนหุ้น หรือหลักฐานอื่นใดที่แสดงยอดเงินลงทุนคงเหลือ ณ วันที่มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เป็นต้น

(2.4) รายการเงินให้กู้ยืม

เงินให้กู้ยืม หมายถึง เงินที่ให้บุคคลหรือนิติบุคคลกู้ยืม

สำหรับเอกสารประกอบที่ต้องแสดงประกอบรายการเงินกู้ยืม เช่น สำเนาหนังสือหรือสัญญากู้ยืมเงิน หรือหลักฐานอื่นที่แสดงการให้กู้ยืมเงิน (เช่น สำเนาหนังสือรับสภาพหนี้ของลูกหนี้ สำเนาหลักฐานการจดทะเบียนนิติกรรม สำเนาหลักประกัน เป็นต้น) กรณีให้นิติบุคคลกู้ยืมเงิน ให้แนบสำเนางบการเงินประจำปีและเอกสารประกอบงบการเงินที่ปรากฏรายการเงินกู้ของนิติบุคคลนั้นประกอบด้วย และในกรณีไม่มีหลักฐานการกู้ยืม ให้จัดทำเอกสารที่ระบุชื่อและชื่อสกุลที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้สะดวกของลูกหนี้ พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของลูกหนี้ โดยระบุยอดหนี้คงเหลือ ซึ่งแสดงยอดเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ณ วันที่มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน

(2.5) รายการที่ดิน

ที่ดิน หมายถึง ที่ดินที่มีเอกสารแสดงกรรมสิทธิ์ หรือมีสิทธิครอบครองตามกฎหมาย โดยจะต้องแจ้งประเภทของเอกสารสิทธิ์ด้วย

สำหรับเอกสารประกอบที่ต้องแสดงประกอบรายการที่ดิน เช่น สำเนาโฉนดที่ดิน หรือสำเนาเอกสารแสดงสิทธิครอบครองที่ดิน (เช่น แบบแจ้งการครอบครองที่ดิน (ส.ค.1) ใบจอง (น.ส. 2) หนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.3 น.ส.3 ก. และ น.ส.3 ข) ใบไต่สวน (น.ส. 5) หนังสือแสดงการทำประโยชน์ซึ่งออกให้แก่สมาชิกนิคมสหกรณ์ (ก.ส.น. 5) หนังสือแสดงการทำประโยชน์

ซึ่งออกให้แก่สมาชิกนิคมสร้างตนเอง (น.ค. 3) หนังสืออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.4-01) เป็นต้น) และสำเนาสัญญาซื้อขาย (ถ้ามี) เป็นต้น

(2.6) รายการโรงเรียนและสิ่งปลูกสร้าง

โรงเรียนและสิ่งปลูกสร้าง หมายถึง บ้านที่พักอาศัยและสิ่งปลูกสร้างอื่น เช่น บ้านเดี่ยว บ้านแฝด ทาวน์เฮาส์ ห้องชุด ตึกแถว ห้องแถว เรือนแถว โกดังเก็บของ เรือนแพแถว แพหรือเรือซึ่งจอดเป็นประจำและใช้เป็นที่อยู่ประจำ เป็นต้น

สำหรับเอกสารประกอบที่ต้องแสดงประกอบรายการโรงเรียนและสิ่งปลูกสร้าง กรณีโรงเรียนและสิ่งปลูกสร้างอื่นที่มีเลขที่ทะเบียนบ้าน ให้แนบภาพถ่ายสำเนาทะเบียนบ้าน พร้อมระบุว่าปลูกสร้างบนที่ดินแปลงใดและของบุคคลใด หรือหนังสือแสดงกรรมสิทธิ์ห้องชุด กรณีโรงเรียนและสิ่งปลูกสร้างอื่นไม่มีเลขที่ทะเบียนบ้าน ให้แนบภาพถ่ายพร้อมระบุว่าปลูกสร้างบนที่ดินแปลงใดและของบุคคลใด

(2.7) รายการยานพาหนะ

ยานพาหนะ หมายถึง ยานพาหนะต่าง ๆ เช่น รถจักรยานยนต์ รถยนต์ รถบรรทุก รถเพื่อใช้งานทางการเกษตร เรือยนต์ เครื่องบินส่วนบุคคล เป็นต้น

สำหรับเอกสารประกอบที่ต้องแสดงประกอบรายการยานพาหนะ เช่น สำเนาทะเบียน หรือคู่มือการจดทะเบียนยานพาหนะ (เช่น สำเนาทะเบียนรถยนต์ สำเนาทะเบียนรถจักรยานยนต์ ใบอนุญาตใช้เรือ ใบสำคัญจดทะเบียน (อากาศยาน) เป็นต้น) หรือเอกสารอื่นที่แสดงกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครอง ส่วนกรณียานพาหนะเก่าที่ไม่มีสำเนาจดทะเบียนหรือเอกสารอื่นใด ให้แนบภาพถ่าย พร้อมระบุว่าเป็นยานพาหนะประเภทใด และของบุคคลใด

(2.8) รายการสิทธิและสัมปทาน

สิทธิและสัมปทาน หมายถึง สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และการที่รัฐอนุญาตให้เอกชนจัดทำประโยชน์เกี่ยวกับบริการสาธารณะหรือทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนสิทธิที่รัฐหรือเอกชนรับรอง และสามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้ เช่น สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ลิขสิทธิ์ ในงานวรรณกรรม ศิลปกรรม สิทธิตามสัญญาสัมปทานต่าง ๆ สิทธิการเช่าที่ดิน สิทธิครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินซึ่งไม่มีเอกสารสิทธิของทางราชการ สิทธิสมาชิกสนามกอล์ฟ ประกันชีวิต กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ การจ้างปลูกสร้างโรงเรียน สัญญาจองซื้อบ้านหรือห้องชุด เป็นต้น

สำหรับเอกสารประกอบที่ต้องแสดงประกอบรายการสิทธิและสัมปทาน เช่น สำเนาหลักฐานการจดทะเบียนสิทธิบัตรหรือลิขสิทธิ์ สำเนาเอกสารแสดงสิทธิในการเป็นสมาชิกสโมสรหรือชมรม สำเนาเอกสารแสดงสิทธิ (เช่น สัญญาเช่า สัญญาจะซื้อจะขาย) ใบชำระภาษีที่ดินหรือภาพถ่ายที่ดินที่ครอบครองทำประโยชน์ สำเนาหน้าสัญญากรรมธรรม์และเอกสารรับรองการชำระเบี้ยประกันที่ผ่านมาหรือมูลค่าเวนคืนกรมธรรม์ ณ วันที่มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินสำเนาใบแจ้งยอดเงินสมาชิกประจำปี กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) เป็นต้น

(2.9) รายการทรัพย์สินอื่น

ทรัพย์สินอื่น หมายถึง ทรัพย์สินอื่นของผู้ยื่น คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะแต่ละราย นอกจากทรัพย์สินที่ระบุในรายการที่ (1) – (8) โดยแยกประเภททรัพย์สินอื่น ดังนี้

(2.9.1) อัญมณี เครื่องประดับ มูลค่ารวมกันตั้งแต่ 200,000 บาทขึ้นไป

(2.9.2) ทองคำ มูลค่ารวมกันตั้งแต่ 200,000 บาทขึ้นไป

(2.9.3) อารูสปืน มูลค่ารวมกันตั้งแต่ 200,000 บาทขึ้นไป

(2.9.4) นาฬิกา มูลค่ารวมกันตั้งแต่ 200,000 บาทขึ้นไป

(2.9.5) งานศิลปะ โบราณวัตถุ พระเครื่อง พระบูชา หรือวัตถุมงคล
มูลค่ารวมกันตั้งแต่ 200,000 บาทขึ้นไป

(2.9.6) ทรัพย์สินอื่นนอกจากประเภททรัพย์สิน (2.9.1) – (2.9.5)
ที่มีมูลค่าต่อชิ้นตั้งแต่ 200,000 บาทขึ้นไป

สำหรับเอกสารประกอบที่ต้องแสดงประกอบรายการทรัพย์สินอื่น เช่น ภาพถ่ายสีพร้อมบัญชีแสดงรายละเอียด สำเนาใบสำคัญแสดงการซื้อและแสดงมูลค่าปัจจุบันของทรัพย์สินแต่ละรายการ สำเนาใบอนุญาตให้มีและใช้อารูสปืนและเครื่องกระสุนปืน (แบบ ป.4) เป็นต้น

(2.10) รายการเงินเบิกเกินบัญชี

เงินเบิกเกินบัญชี หมายถึง เงินเบิกเกินบัญชีจากธนาคาร หรือหนี้ค้างชำระบัตรเครดิตทุกประเภทรวมกันตั้งแต่ 50,000 บาทขึ้นไป

สำหรับเอกสารประกอบที่ต้องแสดงประกอบรายการเงินเบิกเกินบัญชี เช่น สำเนาสัญญาเงินเบิกเกินบัญชี (O/D) หรือสำเนาหนังสือรับรองยอดหนี้คงเหลือ ซึ่งแสดงยอดเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ณ วันที่มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน (มีช่วงเงินเบิกเกินบัญชีตามสัญญา) สำเนาใบแจ้งหนี้บัตรเครดิต โดยใช้เดือนก่อนหน้าวันที่มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือหลักฐานอื่นใดที่แสดงยอดหนี้เงินเบิกเกินบัญชีคงเหลือ ณ วันที่มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เป็นต้น

(2.11) รายการเงินกู้จากธนาคารและสถาบันการเงินอื่น

เงินกู้จากธนาคารและสถาบันการเงินอื่น หมายถึง เงินกู้ทุกประเภทจากธนาคารและสถาบันการเงินอื่น (เช่น สหกรณ์ออมทรัพย์ บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ บริษัทประกันภัยและบริษัทประกันชีวิต บริษัทเครดิตฟองซิเอร์ โรงรับจำนำ เป็นต้น) ที่ค้างชำระ

สำหรับเอกสารประกอบที่ต้องแสดงประกอบรายการเงินกู้จากธนาคารและสถาบันการเงินอื่น เช่น สำเนาหนังสือหรือสัญญากู้ยืมเงินและสำเนาหนังสือรับรองยอดหนี้คงเหลือ ซึ่งแสดงยอดเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ณ วันที่มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือสำเนาใบเสร็จชำระหนี้หรือใบแจ้งหนี้ที่ระบุยอดหนี้คงเหลือ ณ วันที่มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน โดยต้องเป็นใบแจ้งหนี้หรือใบเสร็จชำระหนี้ที่ออกให้เดือนก่อนหน้าวันที่มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน หรือหลักฐานอื่นใดที่แสดงยอดหนี้เงินกู้คงเหลือ ณ วันที่มีหน้าที่แสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สิน เป็นต้น

(3) จำนวนบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ต้องยื่น

เนื่องจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 ประกอบมาตรา 106 กำหนดให้ ประธานวุฒิสภาต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ด้วย ดังนั้น กรรมการ ป.ป.ช. จึงต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบต่อประธานวุฒิสภา จำนวน 2 ชุด โดยชุดหนึ่งเป็นต้นฉบับและอีกชุดหนึ่งเป็นสำเนาฉบับ

(4) กรณีที่ต้องยื่น

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 105 วรรคสาม กำหนดให้ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง ดังนั้น ในการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรอิสระหนึ่งตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติจึงมีหน้าที่ในการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งตามมาตรา 42 ประกอบมาตรา 105 วรรคสาม

(5) วันที่มีหน้าที่ยื่น

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. 2561 ข้อ 8 (7) กำหนดให้ถึงวันที่ผู้ดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกรณีเข้ารับตำแหน่ง คือ วันที่พระบรมราชโองการแต่งตั้งมีผล ส่วนวันพ้นจากตำแหน่ง ประกาศฯ ข้อ 9 (7) ให้ถึงวันที่พ้นจากตำแหน่งตามที่กฎหมายกำหนด เป็นวันพ้นจากตำแหน่ง ดังนั้น ในการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรอิสระหนึ่งตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติ จึงถือเอาวันที่พระบรมราชโองการแต่งตั้งมีผล เป็นวันที่กรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกรณีเข้ารับตำแหน่ง และถึงวันที่พ้นจากตำแหน่งตามที่กฎหมายกำหนด เป็นวันที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกรณีพ้นจากรับตำแหน่ง ในกรณีที่มิพระบรมราชโองการแต่งตั้งให้มีผลย้อนหลัง ให้ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินภายใน 60 วันนับแต่วันถัดจากวันที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้ง²⁵

(6) กำหนดเวลาการยื่น

ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. 2561 ข้อ 11 กำหนดให้ผู้มีหน้าที่ยื่นต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบกรณีเข้ารับตำแหน่งต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. ภายใน 60 วันนับแต่วันถัดจากวันเข้ารับตำแหน่ง และต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบกรณีพ้นจากตำแหน่ง ภายใน 60 วันนับแต่วันถัดจากวันพ้นจากตำแหน่ง ดังนั้น เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐอื่น กรรมการ ป.ป.ช. จึงต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินพร้อมเอกสารประกอบภายใน 60 วันนับแต่วันถัดจากวันเข้ารับตำแหน่ง และต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกรณีพ้นจากตำแหน่ง ภายใน 60 วันนับจากวันถัดจากวันพ้นจากตำแหน่ง

²⁵ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. 2561 ข้อ 12

ทั้งนี้ ก่อนครบกำหนดระยะเวลาการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หากไม่สามารถยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินได้ทันภายในระยะเวลาที่กำหนด กรรมการ ป.ป.ช. สามารถทำหนังสือยื่นต่อเลขาธิการวุฒิสภาหรือบุคคลที่เลขาธิการวุฒิสภามอบหมาย เพื่อขอขยายระยะเวลายื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินได้ โดยเลขาธิการหรือบุคคลที่เลขาธิการมอบหมายสามารถอนุญาตให้ขยายระยะเวลาได้ไม่เกิน 30 วันนับแต่วันที่ครบกำหนดระยะเวลาที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และในกรณีที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พร้อมเอกสารประกอบต่อประธานวุฒิสภาเกินกำหนดระยะเวลา จะต้อง มีหนังสือชี้แจงเหตุของการยื่นบัญชีล่าช้าด้วย²⁶

ในกรณีที่กรรมการ ป.ป.ช. ต้องการแก้ไขบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้แล้ว หรือขอยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบเพิ่มเติม ก่อนวันครบกำหนดระยะเวลาที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน กรรมการ ป.ป.ช. สามารถยื่นคำขอแก้ไขบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบที่ได้ยื่นไว้แล้ว หรือขอยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบเพิ่มเติม ก่อนวันครบกำหนดระยะเวลาที่ต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินได้ แต่เมื่อครบกำหนดระยะเวลาซึ่งต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินแล้ว จะต้องยื่นคำขอพร้อมคำชี้แจงต่อประธานวุฒิสภา²⁷

4.2.2 การตรวจสอบเบื้องต้นของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

เมื่อกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ต่อประธานวุฒิสภาแล้ว เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินจะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสารในเบื้องต้นของเอกสารที่ยื่นว่าครบถ้วนหรือไม่ หากไม่ครบถ้วน จะประสานไปยังกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการให้ครบถ้วน แต่หากเอกสารที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นครบถ้วนแล้ว เจ้าหน้าที่ของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน จะบันทึกเรื่องราวปเรียนประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความหรือเอกสารได้²⁸ จากนั้นประธานวุฒิสภาจะส่งบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ดังกล่าวไปยังคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณาต่อไป

²⁶ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. 2561 ข้อ 13

²⁷ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. 2561 ข้อ 14

²⁸ ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐและการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 ข้อ 7

4.2.3 การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

ประธานวุฒิสภาได้มีคำสั่งวุฒิสภา ที่ 56/2562 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา และคำสั่งวุฒิสภา ที่ 1/2565 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา เพิ่มเติม²⁹ โดยให้คณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่และอำนาจดังนี้

- (1) ตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งทรัพย์สินที่ได้มออบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมตามที่ได้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา ก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณาตามกฎหมาย
- (2) เรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานอันจำเป็นจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใด มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความเห็น ตามที่เห็นสมควร
- (3) ตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่คณะกรรมการฯ จะได้พิจารณา มออบหมาย
- (4) รายงานผลต่อประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายต่อไป

4.2.4 การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 ประกอบมาตรา 106 กำหนดให้ ประธานวุฒิสภาต้องเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ภายใน 30 วันนับแต่วันที่ครบกำหนดต้องยื่นบัญชี ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน และก่อนที่ประธานวุฒิสภาจะเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ประธานวุฒิสภาจะมออบหมายให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ตรวจสอบในเบื้องต้นว่า กรรมการ ป.ป.ช. ได้ปกปิดข้อความซึ่งระบุถึงรายละเอียดทางทะเบียนของทรัพย์สิน ภาพถ่ายของทรัพย์สิน

²⁹ โปรดดูภาคผนวก ก เรื่อง คำสั่งวุฒิสภา ที่ 56/2562 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา และคำสั่งวุฒิสภา ที่ 1/2565 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา เพิ่มเติม

หรือข้อมูลส่วนบุคคลที่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องเปิดเผยหรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อเจ้าของข้อมูลครบถ้วนแล้ว หรือไม่³⁰ ดังนี้

- (1) ข้อมูลส่วนบุคคล
 - เลขประจำตัวประชาชน
 - วัน เดือน ปีเกิด
 - ที่อยู่ (ปิดเฉพาะเลขที่บ้าน แต่ให้เปิดที่ตั้ง ตำบล อำเภอ)
 - หมายเลขโทรศัพท์บ้าน และหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่
 - อีเมลล์
- (2) รายละเอียดทางทะเบียนของทรัพย์สิน
 - เลขที่บัญชีธนาคารหรือสถาบันการเงิน
- (3) รายละเอียดอื่น ๆ
 - เลขประจำตัวประชาชน ผู้กู้ยืม
 - เลขประจำตัวประชาชน ผู้ให้กู้
 - ภาพถ่ายทรัพย์สินอื่น
 - หมายเลขบัตรเครดิต

ทั้งนี้ หากกรรมการ ป.ป.ช. ปกปิดข้อมูลไม่ครบถ้วน คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินจะพิจารณาดำเนินการลบ ตัดทอนหรือทำโดยประการอื่นใดในสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบเพื่อปกปิดข้อมูลเพิ่มเติม

เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ พิจารณาสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบเสร็จแล้ว จะบันทึกเรื่องราวเรียนประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งประธานวุฒิสภาจะได้มีประกาศวุฒิสภาเรื่อง การเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป.ป.ช. โดยจะปิดประกาศสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เป็นเวลา 30 วัน และเผยแพร่ทางเว็บไซต์วุฒิสภา (www.senate.go.th) เป็นเวลา 180 วัน แล้วรายงานผลการดำเนินการให้ประธานวุฒิสภาทราบ ส่วนสำเนาเอกสารประกอบนั้น จะเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เป็นเวลา 30 วัน³¹

4.2.5 การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินฯ

คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้นำระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 มาใช้บังคับกับการตรวจบัญชีทรัพย์สินและ

³⁰ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2561 ข้อ 5

³¹ ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2561 ข้อ 6

หนังสือของกรรมการ ป.ป.ช. โดยอนุโลม โดยระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินฯ ข้อ 15 ได้กำหนดประเภทของการตรวจสอบไว้ 3 ประเภท ดังนี้

(1) การตรวจสอบปกติ เป็นการตรวจสอบรายการทรัพย์สินและหนี้สินเปรียบเทียบกับเอกสารประกอบตามที่กรรมการ ป.ป.ช. ได้ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้รับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน³²

(2) การตรวจสอบยืนยัน เป็นการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อยืนยันข้อมูลของทรัพย์สินและหนี้สินว่าถูกต้องและมีอยู่จริงตามรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ได้แสดงไว้ หรือยืนยันข้อมูลของทรัพย์สินและหนี้สินรายการใดรายการหนึ่งหรือหลายรายการที่มีพฤติการณ์ปรากฏหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้แสดงไว้ไม่ถูกต้องครบถ้วนหรือมีข้อมูลคลาดเคลื่อน โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินจะมีหนังสือขอข้อมูลเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ไปยังบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อยืนยันว่าข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภามีความถูกต้องและมีอยู่จริง หรือไม่ โดยจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 180 วันนับแต่วันที่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้รับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ในกรณีที่ดำเนินการไม่แล้วเสร็จ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะเสนอเรื่องต่อประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาต่อไป³³

(3) การตรวจสอบเชิงลึก เป็นการตรวจสอบเมื่อมีพฤติการณ์ปรากฏว่า กรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น หรือมีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับการได้มาซึ่งทรัพย์สินและหนี้สินรายการใดโดยไม่ชอบ หรือมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าจะมีการโอน ยักยอก แปรสภาพ หรือซุกซ่อนทรัพย์สินหรือมีการถือครองทรัพย์สินแทน อันมีเหตุอันควรสงสัยว่าร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะกำหนดประเด็นที่จะตรวจสอบเสนอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาอนุมัติ เมื่อประธานวุฒิสภาอนุมัติแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 180 วันนับแต่วันที่อนุมัติให้ตรวจสอบเชิงลึก หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จ จะต้องเสนอเรื่องต่อประธานวุฒิสภาเพื่อขอขยายระยะเวลาการตรวจสอบต่อไป³⁴

³² ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 ข้อ 16 ววรรคหนึ่ง และวรรคสอง

³³ ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 ข้อ 17

³⁴ ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 ข้อ 18

สำหรับการดำเนินการของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ชุดปัจจุบัน ที่ผ่านมา คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ใช้วิธีการ “ตรวจสอบยืนยัน” โดยมีหนังสือไปสอบถามข้อมูลรายการทรัพย์สินและหนี้สินยังหน่วยงานต่าง ๆ ตามรายการที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา เช่น สอบถามรายการเงินฝาก เงินลงทุน เงินเบิกเกินบัญชี และรายการเงินกู้จากธนาคารหรือสถาบันการเงินต่าง ๆ สอบถามรายการที่ดิน โรงเรือนและสิ่งปลูกสร้างต่าง ๆ จากกรมที่ดินและสำนักงานที่ดินต่าง ๆ ทั่วประเทศ เป็นต้น เพื่อตรวจสอบว่ารายการทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภาถูกต้องและมีอยู่จริง หรือไม่

ในกรณีที่ผลการตรวจสอบพบว่ารายการทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภามีความคลาดเคลื่อนจากผลการตรวจสอบที่ได้รับจากหน่วยงานต่าง ๆ หรือกรณีที่ผลการตรวจสอบพบข้อมูลรายการทรัพย์สินและหนี้สินนอกเหนือจากที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะมีหนังสือแจ้งให้กรรมการ ป.ป.ช. ชี้แจงข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว พร้อมทั้งแจ้งให้แก้ไขข้อมูลรายการทรัพย์สินและหนี้สินให้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริง และยื่นรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ตรวจสอบพบนอกเหนือจากที่ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา เพิ่มเติมต่อประธานวุฒิสภา

สำหรับการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งเป็นการตรวจสอบว่ากรรมการ ป.ป.ช. มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ³⁵ หรือไม่ นั้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะดำเนินการตรวจสอบเมื่อกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อพ้นจากตำแหน่ง โดยจะได้พิจารณาทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงประกอบกับรายได้และที่มาของทรัพย์สินว่าผิดปกติหรือไม่

เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมถึงความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเสร็จแล้ว จะจัดทำรายงานผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเสนอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

4.2.6 การเปิดเผยผลการตรวจสอบให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

เมื่อประธานวุฒิสภาพิจารณารายงานผลการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ แล้ว จะเปิดเผยผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปว่าผลการตรวจสอบผิดปกติหรือไม่ และในกรณีที่มีการเปิดเผยผลการตรวจสอบว่าไม่พบเหตุผิดปกติ ไม่เป็นการตัดอำนาจประธานวุฒิสภาที่จะดำเนินการตรวจสอบเพิ่มเติมกรณีมีเหตุอันควรสงสัยของความถูกต้องหรือความมีอยู่จริงภายหลัง³⁶

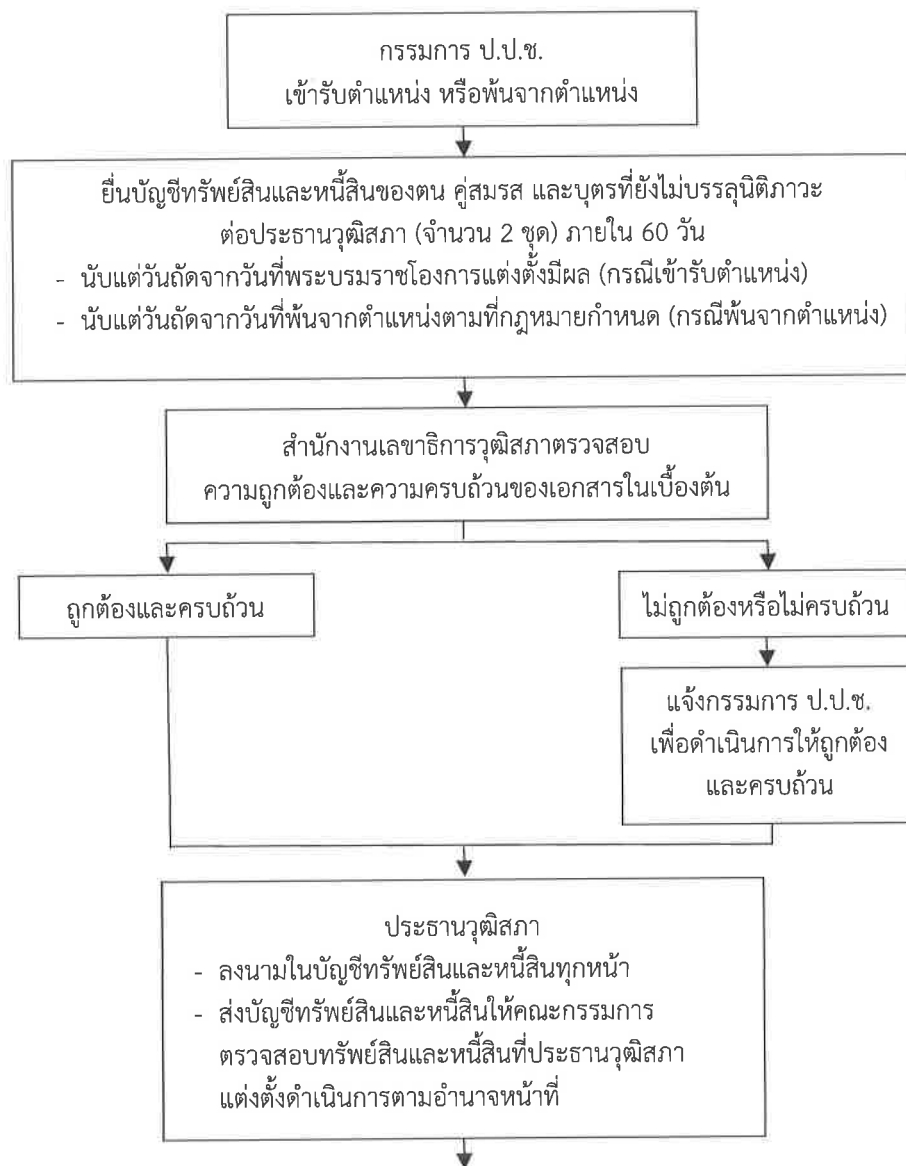
³⁵ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 4 ได้ให้นิยามความหมายของคำว่า “ร่ำรวยผิดปกติ” ไว้ดังนี้

““ร่ำรวยผิดปกติ” หมายความว่า การมีทรัพย์สินมากผิดปกติ หรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นมากผิดปกติ หรือการมีหนี้สินลดลงมากผิดปกติ หรือได้ทรัพย์สินมาโดยไม่มีมูลอันจะอ้างได้ตามกฎหมายสืบเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่หรือใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ รวมทั้งกรณีมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติสืบเนื่องจากการเปรียบเทียบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินด้วย”

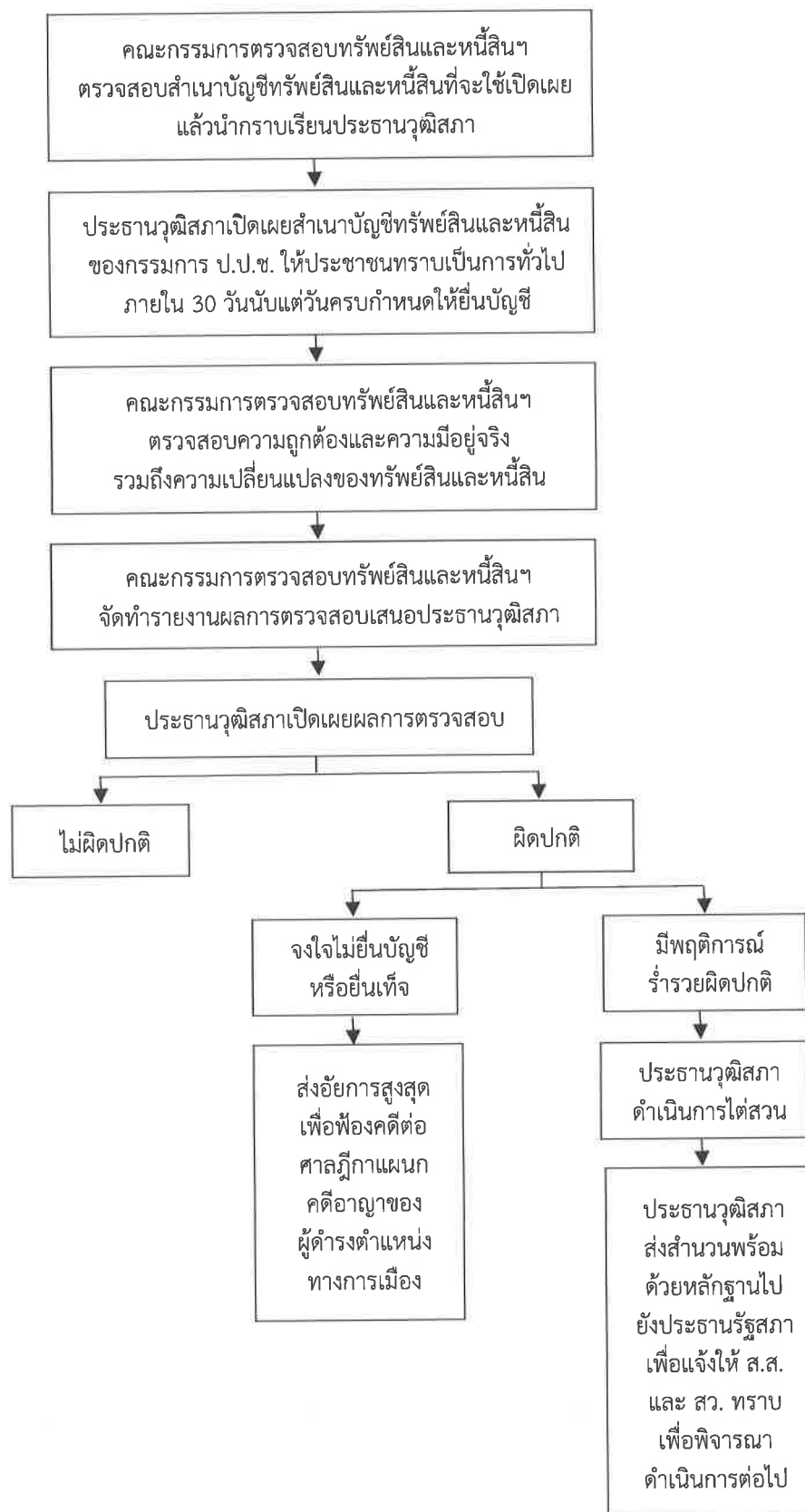
³⁶ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 111

สำหรับวิธีการในการเปิดเผยผลการตรวจสอบนั้น ประธานวุฒิสภาจะเปิดเผยผลการตรวจสอบทางเว็บไซต์วุฒิสภา (www.senate.go.th) เป็นเวลา 1 ปีนับแต่วันที่มีการเปิดเผยและปิดประกาศผลการตรวจสอบ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เป็นเวลา 30 วันนับแต่วันที่ปิดประกาศ³⁷

ภาพที่ 1 : แสดงกระบวนการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

³⁷ ตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐและการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 ข้อ 33

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. และขั้นตอนการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง นำมาซึ่งข้อสรุปและข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.1 บทสรุป

ประธานวุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตรวจสอบการใช้อำนาจของกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรอื่น โดยในการดำเนินการเกี่ยวกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. นั้น ประธานวุฒิสภามีได้มีการออกกฎหมายลำดับรองมาเพื่อกำหนดรายละเอียดในการยื่นและการตรวจสอบแต่อย่างใด แต่ได้นำระเบียบและประกาศของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามที่กฎหมายให้อำนาจ มาใช้โดยอนุโลมกับการดำเนินการเกี่ยวกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ที่ยื่นต่อประธานวุฒิสภา ทั้งนี้ เพื่อให้การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยประธานวุฒิสภามีมาตรฐานเดียวกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งสามารถสรุปสาระสำคัญได้ ดังนี้

ในการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานวุฒิสภา กรรมการ ป.ป.ช. จะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ต่อประธานวุฒิสภาเมื่อเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่ง โดยในกรณีเข้ารับตำแหน่ง จะต้องยื่นภายใน 60 วันนับแต่วันถัดจากวันเข้ารับตำแหน่ง และในกรณีพ้นจากตำแหน่งต้องยื่นภายใน 60 วันนับแต่วันถัดจากวันพ้นจากตำแหน่ง โดยคู่สมรสที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน หมายถึงรวมถึง บุคคลซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส แต่ได้ทำพิธีมงคลสมรสหรือพิธีอื่นใดในทำนองเดียวกัน โดยมีบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลภายนอกรับทราบว่าเป็นการอยู่กินเป็นสามีภริยากันตามประเพณีหรือบุคคลซึ่งแสดงให้เห็นปรากฏว่ามีสถานะเป็นสามีภริยากันหรือมีพฤติการณ์เป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะดังกล่าว และหมายความรวมถึงบุคคลซึ่งจดทะเบียนสมรสและต่อมาได้จดทะเบียนหย่าขาดจากกันตามกฎหมาย แต่ยังไม่แสดงให้เห็นปรากฏหรือมีพฤติการณ์ซึ่งเป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะเป็นสามีหรือภริยากันด้วย

เมื่อได้รับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว ประธานวุฒิสภาจะลงลายมือชื่อกำกับในบัญชีเพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความหรือเอกสารได้ จากนั้นจะส่งบัญชีดังกล่าวไปยังคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 ดำเนินการตรวจสอบในเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้รับมอบหมายจากประธานวุฒิสภาแล้ว จะมีการประชุมเพื่อพิจารณาสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ที่ประธานวุฒิสภาจะเปิดเผยให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปว่ากรรมการ ป.ป.ช. ได้ปกปิดข้อความซึ่งระบุถึงรายละเอียดทางทะเบียนของทรัพย์สิน ภาพถ่ายของทรัพย์สิน หรือข้อมูลส่วนบุคคลที่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องเปิดเผยหรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อเจ้าของข้อมูล ครบถ้วนแล้ว หรือไม่ หากดำเนินการครบถ้วนแล้ว จะเสนอความเห็นต่อประธานวุฒิสภาเพื่อดำเนินการเปิดเผยบัญชีดังกล่าวต่อไป

จากนั้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน ด้วยการมีหนังสือไปสอบถามยังบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ตามรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยืนยันไว้ในกรณีที่ผลการตรวจสอบคลาดเคลื่อนไม่ตรงกับข้อมูลรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยืนยันต่อประธานวุฒิสภา หรือพบข้อมูลรายการทรัพย์สินหรือรายการหนี้สินนอกเหนือจากที่กรรมการ ป.ป.ช. ยืนยันต่อประธานวุฒิสภา คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะมีหนังสือแจ้งให้กรรมการ ป.ป.ช. ชี้แจงข้อเท็จจริงและยื่นรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินดังกล่าวเพิ่มเติมต่อประธานวุฒิสภา ทั้งนี้ หากเป็นการตรวจสอบกรณีพ้นจากตำแหน่ง คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินฯ จะต้องนำรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยืนยันไว้เมื่อเข้ารับตำแหน่ง มาเปรียบเทียบกับรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยืนยันเมื่อพ้นจากตำแหน่ง ประกอบกับรายได้ของกรรมการ ป.ป.ช. ว่าผิดปกติหรือไม่ด้วย

เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้พิจารณาข้อมูลรายการทรัพย์สินและหนี้สินจากบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ประกอบคำชี้แจงของกรรมการ ป.ป.ช. (ถ้ามี) แล้ว จะจัดทำรายงานผลการตรวจสอบพร้อมความเห็นเสนอต่อประธานวุฒิสภา และเมื่อประธานวุฒิสภาพิจารณารายงานผลการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ แล้ว จะเปิดเผยผลการตรวจสอบให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปว่าผลการตรวจสอบผิดปกติหรือไม่

โดยที่ผ่านมาประธานวุฒิสภา ได้ดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 แล้วเสร็จ จำนวน 4 บัญชี ดังนี้

1. กรณี พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. จำนวน 2 บัญชี ได้แก่
 - 1.1 นายปรีชา เลิศกมลมาศ
 - 1.2 นายสุรศักดิ์ ศิริวิเชียร
2. กรณี เข้ารับตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. จำนวน 2 บัญชี ได้แก่
 - 2.1 นายณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา
 - 2.2 นายสุชาติ ตระกูลเกษมสุข

5.2 ข้อเสนอแนะ

การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหน้าที่ที่มีความสำคัญยิ่งประการหนึ่งของประธานวุฒิสภา เนื่องจากการตรวจสอบการใช้อำนาจของกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่ตรวจสอบการใช้อำนาจขององค์กรอื่น ดังนั้น การสนับสนุนข้อมูลด้านกฎหมายแก่ประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง จึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งด้วยเช่นกัน แต่ด้วยเหตุที่ได้กล่าวไว้แล้วว่า ในปัจจุบันเจ้าหน้าที่ของกลุ่มงานประธานวุฒิสภา ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการสนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อประกอบการพิจารณาในการปฏิบัติหน้าที่ของประธานวุฒิสภา ยังขาดความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ และกระบวนการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ทำให้ไม่สามารถสนับสนุนภารกิจของประธานวุฒิสภาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความผิดพลาดและคลาดเคลื่อนในการนำเสนอข้อมูลต่อประธานวุฒิสภา ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติหน้าที่ของประธานวุฒิสภากว่าที่ควร

ผู้ศึกษาจึงมีข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสนับสนุนภารกิจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ของเจ้าหน้าที่กลุ่มงานประธานวุฒิสภา ดังนี้

5.2.1 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

(1) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของกลุ่มงานประธานวุฒิสภามีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. และกระบวนการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ที่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด ควรมีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. รวมถึงกระบวนการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ที่ถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของกลุ่มงานประธานวุฒิสภาใช้เป็นข้อมูลในการสนับสนุนภารกิจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) เพื่อให้กลุ่มงานประธานวุฒิสภามีข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ไว้สนับสนุนภารกิจของประธานวุฒิสภาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการจัดทำฐานข้อมูลการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกรรมการ ป.ป.ช. โดยฐานข้อมูลดังกล่าว จะประกอบด้วยข้อมูล 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 กฎหมายที่เกี่ยวข้อง อันประกอบด้วย พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง แบบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2563 ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. 2561 ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการลงลายมือชื่อหรือกระทำได้ด้วยวิธีอื่นใดแทนการลงลายมือชื่อกำกับกับไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2562 ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม

การทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2561 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561

ส่วนที่ 2 กระบวนการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช.

ส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการดำรงตำแหน่งของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้มีข้อมูลสนับสนุนประธานวุฒิสภาเกี่ยวกับระยะเวลาการดำรงตำแหน่งของกรรมการแต่ละคน และสามารถเตรียมความพร้อมในการรับยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อมีกรณีที่กรรมการ ป.ป.ช. จะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานวุฒิสภา

ส่วนที่ 4 เป็นข้อมูลการดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ ทั้งนี้ เพื่อให้มีข้อมูลสนับสนุนประธานวุฒิสภาเกี่ยวกับรายละเอียดของบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่อยู่ระหว่างการดำเนินการว่ามีจำนวนกี่บัญชี และแต่ละบัญชีดำเนินการอยู่ในขั้นตอนใดบ้าง

ส่วนที่ 5 เป็นข้อมูลผลการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ที่ผ่านมา เพื่อให้มีข้อมูลสนับสนุนประธานวุฒิสภาเกี่ยวกับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ได้ดำเนินการตรวจสอบเสร็จสิ้นไปแล้วว่ามีจำนวนกี่บัญชี และแต่ละบัญชีมีการดำเนินการและผลการตรวจสอบอย่างไร

5.2.2 ข้อเสนอแนะนโยบาย

(1) การตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหน้าที่และอำนาจตามกฎหมายของประธานวุฒิสภา ซึ่งกฎหมายกำหนดให้ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา โดยปัจจุบันประธานวุฒิสภาได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินขึ้นคณะหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. จำนวน 8 คน ประกอบด้วย 1) รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง เป็นประธานคณะกรรมการ 2) รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง เป็นรองประธานคณะกรรมการ 3) เลขธิการวุฒิสภา เป็นกรรมการ 4) รองเลขธิการที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติราชการของสำนักกำกับและตรวจสอบ เป็นกรรมการ 5) ผู้อำนวยการสำนักกำกับและตรวจสอบ เป็นกรรมการ 6) ผู้บังคับบัญชากลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบ (สำนักกำกับและตรวจสอบ) เป็นกรรมการและเลขานุการ 7) เจ้าหน้าที่ของกลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบ (สำนักกำกับและตรวจสอบ) จำนวน 2 คน เป็นกรรมการและเลขานุการ

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของคณะกรรมการชุดดังกล่าวประกอบด้วยสมาชิกวุฒิสภา ผู้บริหารสำนักงานเลขธิการวุฒิสภา และเจ้าหน้าที่ของสำนักกำกับและตรวจสอบ โดยไม่มีเจ้าหน้าที่ของกลุ่มงานประธานวุฒิสภาซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการสนับสนุนข้อมูลในการปฏิบัติหน้าที่ของประธานวุฒิสภาช่วยอยู่ด้วย จึงทำให้เจ้าหน้าที่กลุ่มงานประธานวุฒิสภาไม่สามารถสนับสนุนข้อมูลในรายละเอียดเกี่ยวกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ในขั้นของการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานวุฒิสภาได้ เช่น ไม่สามารถรายงานความคืบหน้าในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช.

ที่อยู่ระหว่างดำเนินการได้ ไม่สามารถชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับรายงานผลการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. และหนังสือชี้แจงข้อเท็จจริงของกรรมการ ป.ป.ช. ได้ เป็นต้น ดังนั้น เพื่อให้การทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินมีความเชื่อมโยงกับประธานวุฒิสภา และเพื่อให้เจ้าหน้าที่กลุ่มงานของประธานวุฒิสภาสามารถสนับสนุนข้อมูลในชั้นการตรวจสอบของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงควรมีการแต่งตั้งให้เจ้าหน้าที่ของกลุ่มงานประธานวุฒิสภา ร่วมทำหน้าที่ในคณะกรรมการชุดดังกล่าวในฐานะผู้ช่วยเลขานุการร่วมกับเจ้าหน้าที่ของสำนักกำกับและตรวจสอบด้วย

(2) จากผลการสัมภาษณ์ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ทำให้ทราบว่า การที่ประธานวุฒิสภาไม่ออกกฎหมายลำดับรองมากำหนดรายละเอียดในการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. แต่ได้นำประกาศและระเบียบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐมาใช้โดยอนุโลม เนื่องจากต้องการให้การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยประธานวุฒิสภา เป็นมาตรฐานเดียวกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งในทางปฏิบัติที่ผ่านมา การนำประกาศและระเบียบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐมาใช้โดยอนุโลมจำนวนหลายฉบับ ทำให้เกิดความยุ่งยากและความสับสนในการปฏิบัติงาน ประกอบกับการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ได้มีการดำเนินการผ่านมาระยะหนึ่งแล้ว สามารถนำหลักการจากการดำเนินการที่ผ่านมาตามผลการศึกษาของผู้ศึกษาไปจัดทำเป็นระเบียบวุฒิสภาที่เกี่ยวข้องกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ได้ ดังนั้น จึงควรเสนอความเห็นต่อประธานวุฒิสภา เพื่อพิจารณาออกระเบียบเกี่ยวกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ทั้งนี้ เพื่อให้การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยประธานวุฒิสภา เป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

พัชรวรรณ นุชประยูร และอมรรัตน์ กุลสุจริต. การพัฒนารูปแบบและวิธีการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน. สืบค้นหาเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2561, จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/tulawjournal/article/view/196179>

อมรรัตน์ กุลสุจริต. ระบบการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของรัฐมนตรี : Assets and Liabilities Declaration and Verification System for Ministers. สืบค้นหาเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2561, จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/romphruekj/article/view/72717>

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คำสั่งวุฒิสภา ที่ 56/2562 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน
ของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

และ

คำสั่งวุฒิสภา ที่ 1/2565 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน
ของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา เพิ่มเติม

คำสั่งวุฒิสภา
ที่ ๕๖ /๒๕๖๒

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน
ของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

ด้วยพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๔๒ ประกอบมาตรา ๓๔ และมาตรา ๑๐๕ ถึงมาตรา ๑๑๓ กำหนดให้กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานวุฒิสภา และให้ประธานวุฒิสภาจัดให้มีการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ประธานวุฒิสภา จึงแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา ประกอบด้วย

๑. รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง	ประธานคณะกรรมการ
๒. รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง	รองประธานคณะกรรมการ
๓. เลขาธิการวุฒิสภา	กรรมการ
๔. ผู้อำนวยการสำนักกำกับและตรวจสอบ	กรรมการ
๕. ผู้บังคับบัญชาในกลุ่มงานถอดถอน และตรวจสอบ	กรรมการและเลขานุการ
๖. นายวราวุธ ศุภลักษณ์ นิติกรชำนาญการ กลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบ สำนักกำกับและตรวจสอบ	ผู้ช่วยเลขานุการ
๗. นายวิวัฒน์ชัย หนูเสมียน วิทยากรชำนาญการ กลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบ สำนักกำกับและตรวจสอบ	ผู้ช่วยเลขานุการ

-๒-

ให้คณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

๑. พิจารณาดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเบื้องต้นของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งทรัพย์สินที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมตามที่ได้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา ก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณาตามกฎหมาย
๒. เรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานอันจำเป็นจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใด มาแถลงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็น ตามที่เห็นสมควร
๓. ตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่คณะกรรมการฯ จะได้พิจารณา มอบหมาย
๔. รายงานผลต่อประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๒

(ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย)
ประธานวุฒิสภา

คำสั่งวุฒิสภา
ที่ ๑ /๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน
ของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา เพิ่มเติม

ตามที่ได้มีคำสั่งวุฒิสภาที่ ๕๖/๒๕๖๒ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา ลงวันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๒ แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อทำหน้าที่ตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินเบื้องต้นของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา นั้น

เนื่องจากสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ได้มีคำสั่งสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่ ๒๒๘๔/๒๕๖๔ ลงวันที่ ๒๑ ธันวาคม ๒๕๖๔ เรื่อง มอบหมายงานให้รองเลขาธิการวุฒิสภาและที่ปรึกษารับผิดชอบปฏิบัติราชการ โดยในคำสั่งสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาดังกล่าว ได้มอบหมายให้นายทศพร แยมวงษ์ รองเลขาธิการวุฒิสภา ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติราชการของสำนักกำกับและตรวจสอบ ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการบริหารราชการในสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๒ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. ๒๕๖๑ ประธานวุฒิสภาจึงแต่งตั้งรองเลขาธิการวุฒิสภา ที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติราชการของสำนักกำกับและตรวจสอบเป็นกรรมการในคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา เพิ่มเติม

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๕

(ศาสตราจารย์พิเศษพรเพชร วิชิตชลชัย)
ประธานวุฒิสภา

ภาคผนวก ข

สรุปประเด็นสัมภาษณ์

พลเอก สิทธิ์ศึก สิทธิ์ไพโร รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง
ในฐานะประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน
ของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

สรุปรประเด็นสัมภาษณ์

พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร

รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน
ของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2565 เพื่อขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการและวิธีการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยพลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้ให้ข้อมูลในแต่ละประเด็นสรุปได้ ดังนี้

ผู้ศึกษา : ขอทราบถึงหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ : หน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. มีขึ้นครั้งแรกในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 โดยกำหนดให้กรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อประธานวุฒิสภาเมื่อเข้ารับตำแหน่ง พ้นจากตำแหน่ง และพ้นจากตำแหน่งครบ 1 ปี และให้ประธานวุฒิสภาตรวจสอบบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าว

ต่อมา เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ใช้บังคับ พบว่ายังคงมีบทบัญญัติกำหนดให้กรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานวุฒิสภา โดยมาตรา 42 กำหนดให้กรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งทรัพย์สินที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมต่อประธานวุฒิสภา โดยให้นำความในหมวด 5 การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา 105 ถึงมาตรา 113 มาใช้บังคับกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินด้วยโดยอนุโลม ส่วนการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. นั้น กฎหมายกำหนดให้ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินขึ้นมาเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา โดยให้นำความในมาตรา 34 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงสามารถสรุปหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ได้ ดังนี้

1. รับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช.
2. แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อตรวจเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

3. เปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

4. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นไว้เมื่อเข้ารับตำแหน่ง และตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อพ้นจากตำแหน่ง โดยในการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. นั้น ประธานวุฒิสภาจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา โดยให้นำความในมาตรา 34 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาใช้บังคับกับการทำหน้าที่ของประธานวุฒิสภาในกรณีนี้ด้วยโดยอนุโลม ดังนี้

(4.1) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มาให้ถ้อยคำหรือส่งมอบเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประโยชน์ในการไต่สวน

(4.2) ให้บุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อประโยชน์ในการไต่สวน

(4.3) ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ทำการ หรือสถานที่อื่นใด รวมทั้งยานพาหนะของบุคคลใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาที่มีการประกอบกิจการ เพื่อตรวจสอบ ค้น ยึด หรืออายัด เอกสาร ทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานอื่นใดซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ไต่สวน และหากยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จในเวลาดังกล่าว ให้สามารถดำเนินการต่อไปได้จนกว่าจะแล้วเสร็จ

(4.4) มีคำสั่งให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานเอกชนชี้แจงข้อเท็จจริง อำนวยความสะดวก หรือให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(4.5) จ้างที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือหนี้สิน และการดำเนินคดีในการติดตามทรัพย์สินในต่างประเทศได้

5. เปิดเผยผลการตรวจสอบให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

6. สั่งให้หน่วยงานของรัฐ สถาบันการเงิน หรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความถูกต้องหรือความมีอยู่จริงตามที่ปรากฏในรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภาหรือทรัพย์สินหรือหนี้สินอื่นใดที่มีได้แจ้งไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และแจ้งผลให้ทราบภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยมีให้นำบทบัญญัติของกฎหมายที่ห้ามหน่วยงานใดเปิดเผยข้อมูลในความครอบครองมาใช้บังคับกับการแจ้งข้อมูลดังกล่าว

7. ดำเนินการไต่สวนเพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ในกรณีที่เกิดการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินพบว่ากรรมการ ป.ป.ช. มีพฤติการณ์ร้ายแรงผิดปกติ

8. ส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในกรณีที่ปรากฏว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานวุฒิสภา หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบและมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน

9. ส่งสำนวนพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานไปยังประธานรัฐสภาเพื่อแจ้งให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ในกรณีที่ปรากฏว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดร้ายแรงผิดปกติ

ผู้ศึกษา : ขอรอบถึงขั้นตอนของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน : พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 กำหนดไว้แต่เพียงหลักเกณฑ์ในการยื่น การเปิดเผย การตรวจสอบ และการเปิดเผยผลการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. เอาไว้ โดยไม่ได้กำหนดรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนเอาไว้ ซึ่งประธานวุฒิสภาคนปัจจุบันก็ไม่ได้มีการออกกฎหมายลำดับรองออกมาเพื่อกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการ แต่ได้นำประกาศและระเบียบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐมาใช้กับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ด้วยโดยอนุโลม ทั้งนี้ เพื่อให้การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยประธานวุฒิสภา มีมาตรฐานเดียวกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. โดยมีการดำเนินการ ดังนี้

เมื่อกรรมการ ป.ป.ช. เข้ารับตำแหน่ง หรือพ้นจากตำแหน่ง จะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะต่อประธานวุฒิสภา โดยในกรณีเข้ารับตำแหน่งให้ยื่นภายใน 60 วันนับแต่วันถัดจากวันที่เข้ารับตำแหน่ง ส่วนกรณีพ้นจากตำแหน่ง ให้ยื่นภายใน 60 วันนับแต่วันถัดจากวันพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. 2561 ข้อ 11

สำหรับคำว่า “คู่สมรส” นั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 ประกอบมาตรา 102 วรรคสี่ ได้ให้หมายความไว้หมายถึงบุคคลซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส ตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ของผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสอันถือว่าเป็นคู่สมรส พ.ศ. 2561 โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส แต่ได้ทำพิธีมงคลสมรสหรือพิธีอื่นใดในทำนองเดียวกันโดยมิบุคคล

ในครอบครัวหรือบุคคลภายนอกหรือทราบว่าเป็นการอุกฉกรรจ์เป็นสามีภริยากันตามประเพณี หรือแสดงให้ปรากฏว่ามีสถานะเป็นสามีภริยากัน หรือมีพฤติการณ์เป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะดังกล่าว และให้หมายความรวมถึงบุคคลซึ่งจดทะเบียนสมรสและต่อมาได้จดทะเบียนหย่าขาดจากกัน ตามกฎหมาย แต่ยังไม่แสดงให้ปรากฏหรือมีพฤติการณ์ซึ่งเป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะเป็นสามีหรือภริยากันด้วย

จากนั้น ประธานวุฒิสภาจะลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความหรือเอกสารได้ ซึ่งเป็นไปตามประกาศ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการลงลายมือชื่อ หรือกระทำด้วยวิธีอื่นใดแทนการลงลายมือชื่อกำกับไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2562 ข้อ 7 และจะส่งบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอ ประธานวุฒิสภาพิจารณา ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้รับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว ขั้นตอนแรก จะดำเนินการตรวจสอบสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งประธานวุฒิสภาจะใช้สำหรับเปิดเผยให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ตามมาตรา 42 ประกอบ มาตรา 106 ว่ากรรมการ ป.ป.ช. ได้ปกปิดข้อความในสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสาร ประกอบซึ่งระบุถึงรายละเอียดทางทะเบียนของทรัพย์สิน ภาพถ่าย ของทรัพย์สินหรือข้อมูลส่วนบุคคล ที่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องเปิดเผยหรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อเจ้าของข้อมูล ครบถ้วนแล้ว หรือไม่ โดยได้นำประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2561 ข้อ 5 มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ หากกรรมการ ป.ป.ช. ปกปิดข้อมูลไม่ครบถ้วน คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะพิจารณาดำเนินการลบ ตัดทอนหรือทำโดยประการอื่นใดในสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบเพื่อปกปิดข้อมูลเพิ่มเติม จากนั้น จะบันทึกเรื่องกราบเรียนประธานวุฒิสภา เพื่อพิจารณาเปิดเผยสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งวิธีการในการเปิดเผยนั้น ประธานวุฒิสภาได้นำประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2561 ข้อ 6 มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ ประธานวุฒิสภาจะปิดประกาศสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เป็นเวลา 30 วัน และเผยแพร่ทางเว็บไซต์วุฒิสภา (www.senate.go.th) เป็นเวลา 180 วัน ส่วนสำเนา เอกสารประกอบจะเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เป็นเวลา 30 วัน

ขั้นตอนต่อไป คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 ประกอบมาตรา 110 กำหนดให้ประธานวุฒิสภาตรวจสอบ ความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่ยื่นไว้ต่อประธาน วุฒิสภา และเมื่อมีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินครั้งต่อไป ให้ตรวจสอบถึงความเปลี่ยนแปลงของ ทรัพย์สินและหนี้สินด้วย ดังนั้น ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกรณีเข้ารับตำแหน่ง

กรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะตรวจสอบเฉพาะความถูกต้อง และความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินตามที่กรรมการ ป.ป.ช. ได้ยื่นต่อประธานวุฒิสภาเท่านั้น และจะได้ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกรณีพ้นจากตำแหน่งต่อไป

สำหรับวิธีการในการตรวจสอบนั้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้นำระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 มาใช้บังคับกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยอนุโลม โดยระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินฯ ข้อ 15 ได้กำหนดประเภทของการตรวจสอบไว้ 3 ประเภท ได้แก่

1. การตรวจสอบปกติ เป็นการตรวจสอบรายการทรัพย์สินและหนี้สินเปรียบเทียบกับเอกสารประกอบตามที่กรรมการ ป.ป.ช. ได้ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินฯ จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้รับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

2. การตรวจสอบยืนยัน เป็นการตรวจสอบรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อยืนยันข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินว่าถูกต้องและมีอยู่จริงตามที่ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา หรือยืนยันข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินรายการใดรายการหนึ่งหรือหลายรายการที่มีพฤติการณ์ปรากฏหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า ได้แสดงไว้ไม่ถูกต้องครบถ้วนหรือมีข้อมูลคลาดเคลื่อน โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ มีหนังสือขอข้อมูลเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ไปยังบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อยืนยันว่าข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภามีความถูกต้องและมีอยู่จริง ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 180 วันนับแต่วันที่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้รับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ในกรณีที่ดำเนินการไม่แล้วเสร็จ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะเสนอเรื่องต่อประธานวุฒิสภาเพื่อขอขยายระยะเวลาต่อไป

3. การตรวจสอบเชิงลึก เป็นการตรวจสอบเมื่อมีพฤติการณ์ปรากฏว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น หรือมีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับการได้มาซึ่งทรัพย์สินและหนี้สินรายการใดโดยไม่ชอบ หรือมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าจะมีการโอน ยักยอก แปรสภาพ หรือซุกซ่อนทรัพย์สินหรือมีการถือครองทรัพย์สินแทน อันมีเหตุอันควรสงสัยว่า ร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะกำหนดประเด็นที่จะตรวจสอบเสนอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาอนุมัติ และเมื่อประธานวุฒิสภาอนุมัติแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ประธานวุฒิสภาอนุมัติให้ตรวจสอบเชิงลึก หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จ จะต้องเสนอเรื่องต่อประธานวุฒิสภาเพื่อขอขยายระยะเวลาการตรวจสอบ

ในการดำเนินการที่ผ่านมา คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ชุดปัจจุบัน ได้ใช้วิธีการ “ตรวจสอบยืนยัน” โดยมีหนังสือไปสอบถามข้อมูลรายการทรัพย์สินและหนี้สินไปยัง บุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ตามรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธาน วุฒิสภา โดยกำหนดให้บุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ แจ้งผลการตรวจสอบกลับมาภายใน 30 วันนับแต่ วันที่ได้รับหนังสือ ทั้งนี้ หากมีข้อขัดข้องอันทำให้ไม่สามารถแจ้งผลการตรวจสอบได้ภายในเวลาที่ กำหนด ให้บุคคลหรือหน่วยงานนั้นแจ้งเหตุขัดข้องมาภายใน 7 วันนับแต่วันที่ครบกำหนด

ในกรณีที่ผลการตรวจสอบพบว่ารายการทรัพย์สินหรือหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ มีความคลาดเคลื่อน หรือพบข้อมูลรายการทรัพย์สินและหนี้สินนอกเหนือจากที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะมีหนังสือแจ้งให้กรรมการ ป.ป.ช. ชี้แจงข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวภายใน 15 วันนับแต่วันที่ กรรมการ ป.ป.ช. ได้รับหนังสือ และหากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ พิจารณา ค่าชี้แจงของกรรมการ ป.ป.ช. แล้วมีมติเห็นชอบค่าชี้แจงของกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการตรวจสอบ ทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะนำรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้นไปเพิ่มหรือลดในบัญชีทรัพย์สินและ หนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้รายการทรัพย์สินและหนี้สินในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของ กรรมการ ป.ป.ช. ถูกต้องตามความเป็นจริง พร้อมทั้งให้กรรมการ ป.ป.ช. ลงนามรับรองความถูกต้อง ของการแก้ไขนั้น

สำหรับการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งเป็นการตรวจสอบว่า กรรมการ ป.ป.ช. มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติหรือไม่ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะได้พิจารณาทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงจากรายได้และที่มาของทรัพย์สินว่าผิดปกติหรือไม่

และเมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความมีอยู่จริง รวมถึงความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเสร็จแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบ ทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะจัดทำรายงานผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเสนอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อพิจารณาเปิดเผยผลการตรวจสอบให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปต่อไป โดยประธานวุฒิสภา จะเปิดเผยผลการตรวจสอบผ่านทางเว็บไซต์วุฒิสภา (www.senate.go.th) เป็นเวลา 1 ปีนับแต่วันที่ มีการเปิดเผย และปิดประกาศ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นเวลา 30 วันนับแต่วันที่ปิดประกาศ ทั้งนี้ เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบ ทรัพย์สินและของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 ข้อ 33

ผู้ศึกษา : จากการตรวจสอบที่ผ่านมา มีกรณีที่พบว่ากรรมการ ป.ป.ช. กระทำ ความผิด เกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินบ้างหรือไม่

พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานคณะกรรมการ ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ : ตั้งแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและ ปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มีผลใช้บังคับจนถึงปัจจุบัน คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและ หนี้สินฯ ได้ดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. แล้ว จำนวน 4 บัญชี ได้แก่ 1) กรณี พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ของนายปรีชา เลิศกมลมาศ 2) กรณี พ้นจากตำแหน่ง

กรรมการ ป.ป.ช. ของนายสุรศักดิ์ ศิริวิเชียร 3) กรณี เข้ารับตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ของนายณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา และ 4) กรณี เข้ารับตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ของนายสุชาติ ตระกูลเกษมสุข และขณะนี้ กำลังดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน กรณี พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ของพลตำรวจเอก สถาพร หลาวทอง โดยที่ผ่านมา ยังไม่พบกรณีที่พบการกระทำความผิดของ กรรมการ ป.ป.ช. อันเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินแต่อย่างใด

ผู้ศึกษา : หากพบว่ากรรมการ ป.ป.ช. กระทำความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินจะมีการดำเนินการอย่างไร

พลเอก สิงห์ศึก สิงห์ไพร รองประธานวุฒิสภา คนที่หนึ่ง ในฐานะประธานคณะกรรมการ ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ : พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการดำเนินการเมื่อพบว่ากรรมการ ป.ป.ช. กระทำความผิดเกี่ยวกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินไว้ ดังนี้

1. กรณีกรรมการ ป.ป.ช. จงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานวุฒิสภา หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบและมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน ให้ประธานวุฒิสภาส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

2. ในกรณีที่ปรากฏว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ ให้ประธานวุฒิสภาส่งสำนวนพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานไปยังประธานรัฐสภาเพื่อแจ้งให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ภาคผนวก ค

สรุปประเด็นสัมภาษณ์

นายศุภชัย สมเจริญ รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง
ในฐานะรองประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน
ของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

สรุปประเด็นสัมภาษณ์

นายศุภชัย สมเจริญ

รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง ในฐานะรองประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน
ของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ นายศุภชัย สมเจริญ รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง ในฐานะรองประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2565 เพื่อขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา และวิธีการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยนายศุภชัย สมเจริญ รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง ในฐานะรองประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้ให้ข้อมูลในแต่ละประเด็นสรุปได้ ดังนี้

ผู้ศึกษา : ขอทราบหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

นายศุภชัย สมเจริญ รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง ในฐานะรองประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ : พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 กำหนดให้ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน เพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา ดังนั้น เมื่อพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มีผลใช้บังคับ และมีกรณีที่กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติจะต้องยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานวุฒิสภา ซึ่งกรณีแรกที่จะต้องดำเนินการ คือ การยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน กรณี พ้นจากตำแหน่งของนายปรีชา เลิศกมลมาศ และนายสุรศักดิ์ ศิริวิเชียร เนื่องจากมีอายุครบ 70 ปีบริบูรณ์ โดยประธานวุฒิสภาได้มีคำสั่งวุฒิสภา ที่ 56/2562 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา และคำสั่งวุฒิสภา ที่ 1/2565 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา เพิ่มเติม โดยให้มีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

1. ตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. คู่สมรส และบุตรที่บังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งทรัพย์สินที่ได้มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมตามที่ได้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา ก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณาตามกฎหมาย

สำหรับคำว่า “คู่สมรส” นั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 ประกอบมาตรา 102 วรรคสี่ ได้ให้ความหมายไว้ หมายถึง บุคคลซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส ตามประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ของผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรสอันถือว่าเป็นคู่สมรส พ.ศ. 2561 โดยกำหนดให้บุคคลซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาโดยมิได้จดทะเบียนสมรส แต่ได้ทำพิธีมงคลสมรสหรือพิธีอื่นใดในทำนองเดียวกันโดยมีบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลภายนอกรับทราบว่าเป็นการอยู่กินเป็นสามีภริยากันตามประเพณี หรือแสดงให้เห็นปรากฏว่ามีสถานะเป็นสามีภริยากัน หรือมีพฤติการณ์เป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะดังกล่าว และให้หมายความรวมถึงบุคคลซึ่งจดทะเบียนสมรสและต่อมาได้จดทะเบียนหย่าขาดจากกันตามกฎหมาย แต่ยังคงแสดงให้เห็นปรากฏหรือมีพฤติการณ์ซึ่งเป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะเป็นสามีหรือภริยากันด้วย

2. เรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานอันจำเป็นจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็น ตามที่เห็นสมควร
3. ตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่คณะกรรมการฯ จะได้พิจารณามอบหมาย
4. รายงานผลต่อประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายต่อไป

ผู้ศึกษา : ขอทราบวิธีการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ

นายศุภชัย สมเจริญ รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง ในฐานะรองประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ : ในการดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. นั้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้นำบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจ ระเบียบและประกาศของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจยื่นบัญชีการเปิดเผยบัญชี การตรวจสอบและการเปิดเผยผลการตรวจสอบ เฉพาะในส่วนที่กฎหมายให้อำนาจแก่ประธานวุฒิสภา มาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ เพื่อให้การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยประธานวุฒิสภา เป็นมาตรฐานเดียวกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐโดยกรรมการ ป.ป.ช.

ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. นั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 ประกอบมาตรา 110 กำหนดให้ประธานวุฒิสภาตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามที่ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา และเมื่อมีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินครั้งต่อไป ให้ตรวจสอบถึงความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินด้วย ดังนั้น ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกรณีเข้ารับตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะตรวจสอบเฉพาะความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินตามที่กรรมการ ป.ป.ช. ได้ยื่นต่อประธานวุฒิสภาเท่านั้น และจะได้ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกรณีพ้นจากตำแหน่งต่อไป

สำหรับวิธีการในการตรวจสอบนั้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้นำระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 มาใช้บังคับกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยอนุโลม โดยระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินฯ ข้อ 15 ได้กำหนดประเภทของการตรวจสอบไว้ 3 ประเภท ได้แก่

1. การตรวจสอบปกติ เป็นการตรวจสอบรายการทรัพย์สินและหนี้สินเปรียบเทียบกับเอกสารประกอบตามที่กรรมการ ป.ป.ช. ได้ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินฯ จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้รับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

2. การตรวจสอบยืนยัน เป็นการตรวจสอบรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อยืนยันข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินว่าถูกต้องและมีอยู่จริงตามที่ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา หรือยืนยันข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินรายการใดรายการหนึ่งหรือหลายรายการที่มีพฤติการณ์ปรากฏหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้แสดงไว้ไม่ถูกต้องครบถ้วนหรือมีข้อมูลคลาดเคลื่อน โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ มีหนังสือขอข้อมูลเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ไปยังบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อยืนยันว่าข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภามีความถูกต้องและมีอยู่จริง ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 180 วันนับแต่วันที่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้รับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ในกรณีที่ดำเนินการไม่แล้วเสร็จ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะเสนอเรื่องต่อประธานวุฒิสภาเพื่อขอขยายระยะเวลาต่อไป

3. การตรวจสอบเชิงลึก เป็นการตรวจสอบเมื่อมีพฤติการณ์ปรากฏว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น หรือมีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับการได้มาซึ่งทรัพย์สินและหนี้สินรายการใดโดยมิชอบ หรือมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าจะมีการโอน ยักยอก แปรสภาพ หรือซุกซ่อนทรัพย์สินหรือมีการถือครองทรัพย์สินแทน อันมีเหตุอันควรสงสัยว่า ร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะกำหนดประเด็นที่จะตรวจสอบเสนอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาอนุมัติ และเมื่อประธานวุฒิสภาอนุมัติแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ประธานวุฒิสภาอนุมัติให้ตรวจสอบเชิงลึก หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จ จะต้องเสนอเรื่องต่อประธานวุฒิสภาเพื่อขอขยายระยะเวลาการตรวจสอบ

ในการดำเนินการที่ผ่านมา คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ชุดปัจจุบัน ได้ใช้วิธีการ “ตรวจสอบยืนยัน” โดยมีหนังสือไปสอบถามข้อมูลรายการทรัพย์สินและหนี้สินไปยังบุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ตามรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา โดยกำหนดให้บุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ แจ้งผลการตรวจสอบกลับมายังภายใน 30 วันนับแต่วันที่ได้รับหนังสือ ทั้งนี้ หากมีข้อขัดข้องอันทำให้ไม่สามารถแจ้งผลการตรวจสอบได้ภายในเวลาที่กำหนด ให้บุคคลหรือหน่วยงานนั้นแจ้งเหตุขัดข้องมายังภายใน 7 วันนับแต่วันที่ครบกำหนด

ในกรณีที่ผลการตรวจสอบพบว่ารายการทรัพย์สินหรือหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้มีความคลาดเคลื่อน หรือพบข้อมูลรายการทรัพย์สินและหนี้สินนอกเหนือจากที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะมีหนังสือแจ้งให้กรรมการ ป.ป.ช. ชี้แจงข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวภายใน 15 วันนับแต่วันที่กรรมการ ป.ป.ช. ได้รับหนังสือ และหากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ พิจารณา คำชี้แจงของกรรมการ ป.ป.ช. แล้วมีมติเห็นชอบคำชี้แจงของกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะนำรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้นไปเพิ่มหรือลดในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้รายการทรัพย์สินและหนี้สินในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ถูกต้องตามความเป็นจริง พร้อมทั้งให้กรรมการ ป.ป.ช. ลงนามรับรองความถูกต้องของการแก้ไขนั้น

สำหรับการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งเป็นการตรวจสอบว่ากรรมการ ป.ป.ช. มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติหรือไม่ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะได้พิจารณาทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงจากรายได้และที่มาของทรัพย์สินว่าผิดปกติหรือไม่

และเมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริง รวมถึงความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเสร็จแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะจัดทำรายงานผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเสนอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

ผู้ศึกษา : ขอทราบผลการดำเนินการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตั้งแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มีผลใช้บังคับ

นายศุภชัย สมเจริญ รองประธานวุฒิสภา คนที่สอง ในฐานะรองประธานคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ : คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้ดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ไปแล้ว จำนวน 4 บัญชี ได้แก่

1. กรณี พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ของนายปรีชา เลิศกมลมาศ
2. กรณี พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ของนายสุรศักดิ์ ศิริวิเชียร
3. กรณี เข้ารับตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ของนายณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา
4. กรณี เข้ารับตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ของนายสุชาติ ตระกูลเกษมสุข

และขณะนี้ อยู่ระหว่างการดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน กรณี พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. ของพลตำรวจเอก สถาพร หลาวทอง

ภาคผนวก ง

สรุปประเด็นสัมภาษณ์
นางสาวนภาพรณัฏ์ ใจสัจจะ เลขานุการวุฒิสภา
ในฐานะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน
ของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

สรุปประเด็นสัมภาษณ์
นางสาวนภาพรณ ใจสัจจะ
เลขาธิการวุฒิสภา ในฐานะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน
ของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ
เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ นางสาวนภาพรณ ใจสัจจะ เลขาธิการวุฒิสภา ในฐานะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา เมื่อวันที่ 11 มกราคม 2565 เพื่อขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา และขั้นตอนในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยนางสาวนภาพรณ ใจสัจจะ เลขาธิการวุฒิสภา ในฐานะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้ให้ข้อมูลในแต่ละประเด็นสรุปได้ ดังนี้

ผู้ศึกษา : ขอทราบหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

นางสาวนภาพรณ ใจสัจจะ เลขาธิการวุฒิสภา ในฐานะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ : พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 กำหนดให้กรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งทรัพย์สินที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมต่อประธานวุฒิสภา โดยให้นำความในหมวด 5 การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา 105 ถึงมาตรา 113 มาใช้บังคับกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินด้วยโดยอนุโลม

สำหรับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. นั้น กฎหมายกำหนดให้ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินขึ้นมาเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา โดยให้นำความในมาตรา 34 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาใช้บังคับโดยอนุโลมด้วย

กล่าวโดยสรุป ก็คือ ประธานวุฒิสภามีหน้าที่และอำนาจในการรับยื่นบัญชีทรัพย์สินของกรรมการ ป.ป.ช. และเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป จากนั้น จะส่งบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไปยังคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินที่ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สิน เมื่อมีการยื่นบัญชีทรัพย์สินเข้ารับตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. และตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อมีการยื่นบัญชีทรัพย์สินพ้นจากตำแหน่ง กรรมการ ป.ป.ช.

และเมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. เสร็จแล้ว จะทำรายงานเสนอต่อประธานวุฒิสภา โดยประธานวุฒิสภาจะได้เปิดเผยผลการตรวจสอบให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปต่อไป

ผู้ศึกษา : หลักการเกี่ยวกับผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มีความแตกต่างจากหลักการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 หรือไม่ ประการใด

นางสาวนภาพรณ ใจสัจจะ เลขาธิการวุฒิสภา ในฐานะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ : พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ยังคงกำหนดหลักการเกี่ยวกับผู้มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินไว้เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 กล่าวคือ กำหนดให้กรรมการ ป.ป.ช. คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะมีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งทรัพย์สินที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมต่อประธานวุฒิสภา

แต่ทั้งนี้ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ได้มีการให้บทนิยามความหมายของคำว่า “คู่สมรส” เพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 โดยกำหนดให้คู่สมรสที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานวุฒิสภา มิได้หมายความถึงคู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมายเท่านั้น แต่ให้หมายความรวมถึงบุคคลที่ได้ทำพิธีมงคลสมรสหรือพิธีอื่นใดในทำนองเดียวกัน โดยมีบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลภายนอกมารับทราบว่าเป็นการอยู่กินเป็นสามีภริยากันตามประเพณี หรือบุคคลที่แสดงให้เห็นปรากฏการณ์เป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะเป็นสามีภริยากัน รวมถึง บุคคลที่ได้จดทะเบียนสมรสกันและต่อมาได้จดทะเบียนหย่าขาดจากกันตามกฎหมาย แต่ยังคงมีพฤติการณ์ให้เป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะเป็นสามีหรือภริยากันด้วย

ผู้ศึกษา : ขอบทราบนหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

นางสาวนภาพรณ ใจสัจจะ เลขาธิการวุฒิสภา ในฐานะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ : จากการที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 กำหนดให้ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา ดังนั้น ประธานวุฒิสภาจึงได้มีคำสั่งวุฒิสภา ที่ 56/2562 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา โดยให้คณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

1. ตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งทรัพย์สินที่ได้มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมตามที่ไต่ถามต่อประธานวุฒิสภา ก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณาตามกฎหมาย
 2. เรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานอันจำเป็นจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็น ตามที่เห็นสมควร
 3. ตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาดำเนินการตามที่คณะกรรมการฯ จะได้พิจารณามอบหมาย
 4. รายงานผลต่อประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามบทบัญญัติของกฎหมายต่อไป
- ต่อมา เลขาธิการวุฒิสภาได้มีคำสั่งมอบหมายให้นายทศพร แยมวงษ์ รองเลขาธิการวุฒิสภา ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติราชการของสำนักกำกับและตรวจสอบ ซึ่งทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ประธานวุฒิสภาจึงได้มีคำสั่งวุฒิสภาที่ 1/2565 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา เพิ่มเติม โดยแต่งตั้งรองเลขาธิการวุฒิสภาที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติราชการของสำนักกำกับและตรวจสอบ เป็นกรรมการในคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ เพิ่มเติม

ผู้ศึกษา : ขอทราบขั้นตอนในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

นางสาวนภาพรณัฏฐ์ ใจดีใจจะ เลขาธิการวุฒิสภา ในฐานะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ : ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ในปัจจุบัน คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินฯ ได้นำบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจ ระเบียบและประกาศของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องกับการการยื่นบัญชี การเปิดเผยบัญชี การตรวจสอบและการเปิดเผยผลการตรวจสอบ เฉพาะในส่วนที่กฎหมายให้อำนาจแก่ประธานวุฒิสภา มาใช้บังคับกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยอนุโลม ทั้งนี้ เพื่อให้การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยประธานวุฒิสภา เป็นมาตรฐานเดียวกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐโดยกรรมการ ป.ป.ช. โดยมีขั้นตอนการดำเนินการโดยสรุป ดังนี้

เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้รับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ที่ประธานวุฒิสภามอบหมายให้ตรวจสอบแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะประชุมกันเพื่อพิจารณาสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน รวมถึงเอกสารประกอบที่จะใช้สำหรับเปิดเผยให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป ว่ากรรมการ ป.ป.ช. ได้มีการปกปิดข้อความซึ่งระบุถึงรายละเอียดทางทะเบียนของทรัพย์สิน ภาพถ่าย ของทรัพย์สินหรือข้อมูลส่วนบุคคลที่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องเปิดเผย หรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อเจ้าของข้อมูล ครบถ้วนแล้ว หรือไม่ โดยได้นำประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ ขั้นตอนและวิธีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2561 ข้อ 5 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

สำหรับข้อมูลที่กรรมการ ป.ป.ช. จะต้องปกปิดตามประกาศฯ ข้างต้น ได้แก่

- (1) ข้อมูลส่วนบุคคล
 - เลขประจำตัวประชาชน
 - วัน เดือน ปีเกิด
 - ที่อยู่ (ปิดเฉพาะเลขที่บ้าน แต่ให้เปิดที่ตั้ง ตำบล อำเภอ)
 - หมายเลขโทรศัพท์บ้าน และหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่
 - อีเมลล์
- (2) รายละเอียดทางทะเบียนของทรัพย์สิน
 - เลขที่บัญชีธนาคารหรือสถาบันการเงิน
- (3) รายละเอียดอื่น ๆ
 - เลขประจำตัวประชาชน ผู้กู้ยืม
 - เลขประจำตัวประชาชน ผู้ให้กู้
 - ภาพถ่ายทรัพย์สินอื่น
 - หมายเลขบัตรเครดิต

ทั้งนี้ หากกรรมการ ป.ป.ช. ปกปิดข้อมูลไม่ครบถ้วน คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะพิจารณาดำเนินการลบ ตัดทอนหรือทำโดยประการอื่นใดในสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบเพื่อปกปิดข้อมูลเพิ่มเติม

เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินพิจารณาสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบเสร็จแล้ว จะบันทึกเรื่องกราบเรียนประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาเปิดเผยสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งวิธีการในการเปิดเผยนั้น ประธานวุฒิสภาได้นำประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2561 ข้อ 6 มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ ประธานวุฒิสภาจะปิดประกาศสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นเวลา 30 วัน และเผยแพร่ทางเว็บไซต์วุฒิสภา (www.senate.go.th) เป็นเวลา 180 วัน ส่วนสำเนาเอกสารประกอบจะเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นเวลา 30 วัน

จากนั้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะเริ่มดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา โดยในการตรวจสอบนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 ประกอบมาตรา 110 กำหนดให้ประธานวุฒิสภาตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินตามที่ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภาครั้งแรก และให้ตรวจสอบถึงความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน เมื่อมีการยื่นบัญชีครั้งต่อไป ดังนั้น ในการดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีเข้ารับตำแหน่งของกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะตรวจสอบเพียงความถูกต้องและความมีอยู่จริงตามที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นต่อประธานวุฒิสภาไว้เท่านั้น และจะได้ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกรณีพ้นจากตำแหน่ง

เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ดำเนินการตรวจสอบเสร็จแล้ว จะจัดทำรายงานผลการตรวจสอบเสนอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อพิจารณาเปิดเผยผลการตรวจสอบให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปต่อไป โดยประธานวุฒิสภาจะเปิดเผยผลการตรวจสอบผ่านทางเว็บไซต์วุฒิสภา (www.senate.go.th) เป็นเวลา 1 ปีนับแต่วันที่มีการเปิดเผย และปิดประกาศ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นเวลา 30 วันนับแต่วันที่ปิดประกาศ ทั้งนี้ เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 ข้อ 33

ผู้ศึกษา : ขอรบวิธีในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

นางสาวนภาพรณ ใจสัจจะ เลขาธิการวุฒิสภา ในฐานะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ : สำหรับวิธีการในการตรวจสอบนั้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้นำระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 มาใช้บังคับกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยอนุโลม โดยระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินฯ ข้อ 15 ได้กำหนดประเภทของการตรวจสอบไว้ 3 ประเภท ได้แก่

1. การตรวจสอบปกติ เป็นการตรวจสอบรายการทรัพย์สินและหนี้สินเปรียบเทียบกับเอกสารประกอบตามที่กรรมการ ป.ป.ช. ได้ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินฯ จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้รับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

2. การตรวจสอบยืนยัน เป็นการตรวจสอบรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อยืนยันข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินว่าถูกต้องและมีอยู่จริงตามที่ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา หรือยืนยันข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินรายการใดรายการหนึ่งหรือหลายรายการที่มีพฤติการณ์ปรากฏหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่า ได้แสดงไว้ไม่ถูกต้องครบถ้วนหรือมีข้อมูลคลาดเคลื่อน โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ มีหนังสือขอข้อมูลเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ไปยังบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อยืนยันว่าข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภามีความถูกต้องและมีอยู่จริง ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 180 วันนับแต่วันที่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้รับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ในกรณีที่ดำเนินการไม่แล้วเสร็จ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะเสนอเรื่องต่อประธานวุฒิสภาเพื่อขอขยายระยะเวลาต่อไป

3. การตรวจสอบเชิงลึก เป็นการตรวจสอบเมื่อมีพฤติการณ์ปรากฏว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์

อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น หรือมีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับการได้มาซึ่งทรัพย์สินและหนี้สินรายการใดโดยไม่ชอบ หรือมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่าจะมีการโอน ยักย้าย แปรสภาพ หรือซุกซ่อนทรัพย์สินหรือมีการถือครองทรัพย์สินแทน อันมีเหตุอันควรสงสัยว่า ร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะกำหนดประเด็นที่จะตรวจสอบเสนอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาอนุมัติ และเมื่อประธานวุฒิสภา อนุมัติแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ประธานวุฒิสภาอนุมัติให้ตรวจสอบเชิงลึก หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จ จะต้องเสนอเรื่อง ต่อประธานวุฒิสภาเพื่อขอขยายระยะเวลาการตรวจสอบ

ในการดำเนินการที่ผ่านมา คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ชุดปัจจุบัน ได้ใช้วิธีการ “ตรวจสอบยืนยัน” โดยมีหนังสือไปสอบถามข้อมูลรายการทรัพย์สินและหนี้สินไปยัง บุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ตามรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธาน วุฒิสภา โดยกำหนดให้บุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ แจ้งผลการตรวจสอบกลับมาภายใน 30 วันนับแต่ วันที่ได้รับหนังสือ ทั้งนี้ หากมีข้อขัดข้องอันทำให้ไม่สามารถแจ้งผลการตรวจสอบได้ภายในเวลา ที่กำหนด ให้บุคคลหรือหน่วยงานนั้นแจ้งเหตุขัดข้องมาภายใน 7 วันนับแต่วันที่ครบกำหนด

ในกรณีที่ผลการตรวจสอบพบว่ารายการทรัพย์สินหรือหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ มีความคลาดเคลื่อน หรือพบข้อมูลรายการทรัพย์สินและหนี้สินนอกเหนือจากที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะมีหนังสือแจ้งให้กรรมการ ป.ป.ช. ชี้แจงข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวภายใน 15 วันนับแต่วันที่ กรรมการ ป.ป.ช. ได้รับหนังสือ และหากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ พิจารณา คำชี้แจงของกรรมการ ป.ป.ช. แล้วมีมติเห็นชอบคำชี้แจงของกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการตรวจสอบ ทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะนำรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้นไปเพิ่มหรือลดในบัญชีทรัพย์สินและ หนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้รายการทรัพย์สินและหนี้สินในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของ กรรมการ ป.ป.ช. ถูกต้องตามความเป็นจริง พร้อมทั้งให้กรรมการ ป.ป.ช. ลงนามรับรองความถูกต้อง ของการแก้ไขนั้น

สำหรับการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งเป็นการตรวจสอบว่า กรรมการ ป.ป.ช. มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติหรือไม่ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะได้พิจารณาทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงจากรายได้และที่มาของทรัพย์สินว่าผิดปกติหรือไม่

และเมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความมีอยู่จริง รวมถึงความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเสร็จแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบ ทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะจัดทำรายงานผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเสนอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อพิจารณาเปิดเผยผลการตรวจสอบให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปต่อไป โดยประธานวุฒิสภา จะเปิดเผยผลการตรวจสอบผ่านทางเว็บไซต์วุฒิสภา (www.senate.go.th) เป็นเวลา 1 ปีนับแต่วันที่ มีการเปิดเผย และปิดประกาศ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นเวลา 30 วันนับแต่วันที่ปิดประกาศ ทั้งนี้ เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบ ทรัพย์สินและของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 ข้อ 33

ผู้ศึกษา : ขอทราบผลการดำเนินการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของ
กรรมการป.ป.ช. ตั้งแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปราม
การทุจริต พ.ศ. 2561 มีผลใช้บังคับ

นางสาวนภาพรณ ใจสัจจะ เลขาธิการวุฒิสภา : ตั้งแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ
ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มีผลใช้บังคับ จนถึงปัจจุบัน คณะกรรมการ
ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้ดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ
ป.ป.ช. แล้ว จำนวน 4 บัญชี ดังนี้

1. กรณี พ้นจากตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. จำนวน 2 บัญชี ได้แก่
 - 1.1 นายปรีชา เลิศกมลมาศ
 - 1.2 นายสุรศักดิ์ ศิริวิเชียร
2. กรณี เข้ารับตำแหน่งกรรมการ ป.ป.ช. จำนวน 2 บัญชี ได้แก่
 - 2.1 นายณัฐจักร ปัทมสิงห์ ณ อยุธยา
 - 2.2 นายสุชาติ ตระกูลเกษมสุข

และขณะนี้ กำลังดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน กรณี พ้นจากตำแหน่ง
กรรมการ ป.ป.ช. ของพลตำรวจเอก สถาพร หลาวทอง

ภาคผนวก จ

สรุปประเด็นสัมภาษณ์
ข้าราชการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
ที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน
ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

สรุปประเด็นสัมภาษณ์
ข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบ
บัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

ผู้ศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ข้าราชการของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาที่ปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. จำนวน 3 คน ได้แก่ (1) นางสาวจินดา กองแก้ว ผู้อำนวยการกลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบ สำนักกำกับและตรวจสอบ (2) นายวรารุศ ศุภลักษณ์ นิติกรชำนาญการ กลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบ สำนักกำกับและตรวจสอบ และ (3) นายวัฒนชัย หนูเสมียน วิทยากรชำนาญการ กลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบ สำนักกำกับและตรวจสอบ โดยได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลดังกล่าวข้างต้นพร้อมกัน เมื่อวันศุกร์ที่ 7 มกราคม 2565 เพื่อขอทราบข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยประธานวุฒิสภา และการทำหน้าที่ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา โดยผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ข้อมูลในแต่ละประเด็นสรุปได้ ดังนี้

ผู้ศึกษา : ขอทราบหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561

นางสาวจินดา กองแก้ว ผู้อำนวยการกลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบ : พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 กำหนดให้กรรมการ ป.ป.ช. มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของตน คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งทรัพย์สินที่มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่นไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อมต่อประธานวุฒิสภา โดยให้นำความในหมวด 5 การดำเนินการเกี่ยวกับทรัพย์สิน มาตรา 105 ถึงมาตรา 113 มาใช้บังคับกับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินด้วยโดยอนุโลม

สำหรับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. นั้น กฎหมายกำหนดให้ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินขึ้นมาเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา โดยในนำความในมาตรา 34 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาใช้บังคับโดยอนุโลมด้วย

จากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ข้างต้น สามารถสรุปหน้าที่และอำนาจของประธานวุฒิสภาในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ได้ ดังนี้

1. รับการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช.
2. แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

3. เปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

4. ตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ตามบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นไว้เมื่อเข้ารับตำแหน่ง และตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อพ้นจากตำแหน่ง โดยในการตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. นั้น ประธานวุฒิสภาจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา โดยให้นำความในมาตรา 34 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับอำนาจของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาใช้บังคับกับการทำหน้าที่ของประธานวุฒิสภาในกรณีนี้ด้วยโดยอนุโลม ดังนี้

(4.1) มีคำสั่งให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือราชการส่วนท้องถิ่น มาให้ถ้อยคำหรือส่งมอบเอกสารหรือหลักฐานที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประโยชน์ในการไต่สวน

(4.2) ให้บุคคลใดมาให้ถ้อยคำ หรือส่งบัญชี เอกสาร หรือหลักฐานใด ๆ มาเพื่อประโยชน์ในการไต่สวน

(4.3) ดำเนินการขอให้ศาลที่มีเขตอำนาจออกหมายเพื่อเข้าไปในเคหสถาน สถานที่ทำการ หรือสถานที่อื่นใด รวมทั้งยานพาหนะของบุคคลใด ๆ ในเวลาระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นและพระอาทิตย์ตก หรือในระหว่างเวลาที่มีการประกอบกิจการ เพื่อตรวจสอบ ค้น ยึด หรืออายัด เอกสาร ทรัพย์สิน หรือพยานหลักฐานอื่นใดซึ่งเกี่ยวข้องกับเรื่องที่ไต่สวน และหากยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จในเวลาดังกล่าว ให้สามารถดำเนินการต่อไปได้จนกว่าจะแล้วเสร็จ

(4.4) มีคำสั่งให้หน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานเอกชนชี้แจงข้อเท็จจริง อำนวยความสะดวก หรือให้ความช่วยเหลือในการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ ป.ป.ช.

(4.5) จ้างที่ปรึกษาหรือผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบหาข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินหรือหนี้สิน และการดำเนินคดีในการติดตามทรัพย์สินในต่างประเทศได้

5. เปิดเผยผลการตรวจสอบให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป

6. สั่งให้หน่วยงานของรัฐ สถาบันการเงิน หรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้อง ตรวจสอบความถูกต้องหรือความมีอยู่จริงตามที่ปรากฏในรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภาหรือทรัพย์สินหรือหนี้สินอื่นใดที่มีได้แจ้งไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และแจ้งผลให้ทราบภายในระยะเวลาที่กำหนด โดยมีให้นำบทบัญญัติของกฎหมายที่ห้ามหน่วยงานใดเปิดเผยข้อมูลในความครอบครองมาใช้บังคับกับการแจ้งข้อมูลดังกล่าว

7. ดำเนินการไต่สวนเพื่อร้องขอให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน ในกรณีที่ผลการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินพบว่ากรรมการ ป.ป.ช. มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ

8. ส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเพื่อฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ในกรณีที่ปรากฏว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานวุฒิสภา หรือจงใจยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบและมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สิน

9. ส่งสำนวนพร้อมด้วยเอกสารหลักฐานไปยังประธานรัฐสภาเพื่อแจ้งให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาทราบเพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป ในกรณีที่ปรากฏว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดร่ำรวยผิดปกติ

นายวัฒนชัย หนูเสมียน วิทยากรชำนาญการ : พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ได้เพิ่มหลักการของคำว่า “คู่สมรส” ไว้เพิ่มเติมจากพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 กล่าวคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 กำหนดให้คู่สมรสที่มีหน้าที่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินต่อประธานวุฒิสภา นอกจากคู่สมรสที่จดทะเบียนสมรสกันตามกฎหมายแล้ว ยังหมายความรวมถึงบุคคลที่ได้ทำพิธีมงคลสมรสหรือพิธีอื่นใดในทำนองเดียวกัน โดยมีบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลภายนอกรับทราบว่าเป็นการอยู่กินเป็นสามีภริยากันตามประเพณี หรือบุคคลที่แสดงให้เห็นปรากฏหรือมีพฤติการณ์เป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะเป็นสามีภริยากัน รวมถึง บุคคลที่ได้จดทะเบียนสมรสกันและต่อมาได้จดทะเบียนหย่าขาดจากกันตามกฎหมาย แต่ยังคงมีพฤติการณ์ให้เป็นที่รับรู้ของสังคมทั่วไปว่ามีสถานะเป็นสามีหรือภริยากันด้วย

นายวรารุศ ศุภลักษณ์ นิตกรชำนาญการ : ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ในปัจจุบัน ประธานวุฒิสภาไม่ได้ออกกฎหมายลำดับรองเพื่อกำหนดรายละเอียดในการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ไว้ แต่ได้นำประกาศและระเบียบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินมาใช้บังคับโดยอนุโลม ทั้งนี้ เพื่อให้การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. มีมาตรฐานเดียวกันกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานอื่นของรัฐ โดยคณะกรรมการ ป.ป.ช.

สำหรับประกาศและระเบียบของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งนำมาใช้บังคับโดยอนุโลม ประกอบด้วย ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง แบบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2563 ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐต่อคณะกรรมการ ป.ป.ช. พ.ศ. 2561 ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการลงลายมือชื่อหรือกระทำด้วยวิธีอื่นใดแทนการลงลายมือชื่อกำกับกับไว้ในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2562 ประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2561 และระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561

ผู้ศึกษา : ขอทราบหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

นายวราวุธ ศุภลักษณ์ นิติกรชำนาญการ : จากการทำพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 กำหนดให้ประธานวุฒิสภาแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ในการตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา ดังนั้น ประธานวุฒิสภาจึงได้มีคำสั่งวุฒิสภา ที่ 56/2562 เรื่องแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา โดยให้คณะกรรมการดังกล่าวมีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้

1. ตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. คู่สมรส และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ รวมทั้งทรัพย์สินที่ได้มอบหมายให้อยู่ในความครอบครองหรือดูแลของบุคคลอื่น ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อมตามที่ได้ยื่นต่อประธานวุฒิสภา ก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณาตามกฎหมาย
2. เรียกเอกสารหรือพยานหลักฐานอันจำเป็นจากบุคคลใด หรือเรียกบุคคลใดมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความเห็น ตามที่เห็นสมควร
3. ตั้งอนุกรรมการเพื่อพิจารณาคำเนิกรตามที่คณะกรรมการฯ จะได้พิจารณามอบหมาย
4. รายงานผลต่อประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาคำเนิกรตามบทบัญญัติของกฎหมายต่อไป

นายวัฒนชัย หนูเสมียน วิทยากรชำนาญการ : ต่อมา เลขาธิการวุฒิสภาได้มีคำสั่งมอบหมายให้นายทศพร แยมวงษ์ รองเลขาธิการวุฒิสภา ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติราชการของสำนักกำกับและตรวจสอบ ซึ่งทำหน้าที่เป็นฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ประธานวุฒิสภาจึงได้มีคำสั่งวุฒิสภา ที่ 1/2565 เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา เพิ่มเติม โดยแต่งตั้งรองเลขาธิการวุฒิสภาที่ควบคุมดูแลและรับผิดชอบการปฏิบัติราชการของสำนักกำกับและตรวจสอบ เป็นกรรมการในคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ เพิ่มเติม

ผู้ศึกษา : ขอทราบขั้นตอนในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เพื่อตรวจสอบเบื้องต้นก่อนเสนอประธานวุฒิสภาพิจารณา

นางสาวจินดา กองแก้ว ผู้อำนวยการกลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบ : เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้รับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ที่ประธานวุฒิสภามอบหมายให้ตรวจสอบแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะประชุมกันเพื่อพิจารณาสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน รวมถึงเอกสารประกอบที่จะใช้สำหรับเปิดเผยให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไปว่ากรรมการ ป.ป.ช. ได้มีการปกปิดข้อความซึ่งระบุถึงรายละเอียดทางทะเบียนของ

ทรัพย์สิน ภาพถ่าย ของทรัพย์สินหรือข้อมูลส่วนบุคคลที่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องเปิดเผยหรืออาจก่อให้เกิดอันตรายต่อเจ้าของข้อมูล ครบถ้วนแล้ว หรือไม่ โดยได้นำประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2561 ข้อ 5 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

สำหรับข้อมูลที่กรรมการ ป.ป.ช. จะต้องปกปิดตามประกาศฯ ข้างต้น ได้แก่

- (1) ข้อมูลส่วนบุคคล
 - เลขประจำตัวประชาชน
 - วัน เดือน ปีเกิด
 - ที่อยู่ (ปิดเฉพาะเลขที่บ้าน แต่ให้เปิดที่ตั้ง ตำบล อำเภอ)
 - หมายเลขโทรศัพท์บ้าน และหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่
 - อีเมล
- (2) รายละเอียดทางทะเบียนของทรัพย์สิน
 - เลขที่บัญชีธนาคารหรือสถาบันการเงิน
- (3) รายละเอียดอื่น ๆ
 - เลขประจำตัวประชาชน ผู้กู้ยืม
 - เลขประจำตัวประชาชน ผู้ให้กู้
 - ภาพถ่ายทรัพย์สินอื่น
 - หมายเลขบัตรเครดิต

ทั้งนี้ หากกรรมการ ป.ป.ช. ปกปิดข้อมูลไม่ครบถ้วน คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะพิจารณาดำเนินการลบ ตัดทอนหรือทำโดยประการอื่นใดในสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบเพื่อปกปิดข้อมูลเพิ่มเติม

เมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ พิจารณาสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน และเอกสารประกอบเสร็จแล้ว จะบันทึกเรื่องกราบเรียนประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาเปิดเผยสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ซึ่งวิธีการในการเปิดเผยนั้น ประธานวุฒิสภาได้นำประกาศคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เรื่อง หลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีการเปิดเผยบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน พ.ศ. 2561 ข้อ 6 มาใช้บังคับโดยอนุโลม กล่าวคือ ประธานวุฒิสภาจะปิดประกาศสำเนาบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นเวลา 30 วัน และเผยแพร่ทางเว็บไซต์วุฒิสภา (www.senate.go.th) เป็นเวลา 180 วัน ส่วนสำเนาเอกสารประกอบจะเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นเวลา 30 วัน

จากนั้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะเริ่มดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา โดยในการตรวจสอบนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 มาตรา 42 ประกอบมาตรา 110 กำหนดให้ประธานวุฒิสภาตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินและหนี้สินตามที่ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภาครั้งแรก และให้ตรวจสอบถึงความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน เมื่อมีการยื่นบัญชีครั้งต่อไป ดังนั้น ในการดำเนินการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน กรณีเข้ารับ

ตำแหน่งของกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะตรวจสอบเพียงความถูกต้องและความมีอยู่จริงตามที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นต่อประธานวุฒิสภาไว้เท่านั้น และจะได้ตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเมื่อกรรมการ ป.ป.ช. ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินกรณีพ้นจากตำแหน่ง

นายวัฒนชัย หนูเสมียน วิทยากรชำนาญการ : สำหรับวิธีการในการตรวจสอบนั้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้นำระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดีที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 มาใช้บังคับกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยอนุโลม โดยระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินฯ ข้อ 15 ได้กำหนดประเภทของการตรวจสอบไว้ 3 ประเภท ได้แก่

1. การตรวจสอบปกติ เป็นการตรวจสอบรายการทรัพย์สินและหนี้สินเปรียบเทียบกับเอกสารประกอบตามที่กรรมการ ป.ป.ช. ได้ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินฯ จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 90 วันนับแต่วันที่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้รับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน

2. การตรวจสอบยืนยัน เป็นการตรวจสอบรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพื่อยืนยันข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินว่าถูกต้องและมีอยู่จริงตามที่ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา หรือยืนยันข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินรายการใดรายการหนึ่งหรือหลายรายการที่มีพฤติการณ์ปรากฏหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้แสดงไว้ไม่ถูกต้องครบถ้วนหรือมีข้อมูลคลาดเคลื่อน โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ มีหนังสือขอข้อมูลเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ไปยังบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อยืนยันว่าข้อมูลทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภามีความถูกต้องและมีอยู่จริง ซึ่งคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 180 วันนับแต่วันที่สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาได้รับบัญชีทรัพย์สินและหนี้สิน ในกรณีที่ดำเนินการไม่แล้วเสร็จ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะเสนอเรื่องต่อประธานวุฒิสภาเพื่อขอขยายระยะเวลาต่อไป

3. การตรวจสอบเชิงลึก เป็นการตรวจสอบเมื่อมีพฤติการณ์ปรากฏว่ากรรมการ ป.ป.ช. ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบ หรือจงใจยื่นบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินและเอกสารประกอบด้วยข้อความอันเป็นเท็จหรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบ และมีพฤติการณ์อันควรเชื่อได้ว่ามีเจตนาไม่แสดงที่มาแห่งทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้น หรือมีเหตุอันควรสงสัยเกี่ยวกับการได้มาซึ่งทรัพย์สินและหนี้สินรายการใดโดยไม่ชอบ หรือมีพฤติการณ์อันควรเชื่อว่าจะมีการโอน ยักย้าย แปรสภาพ หรือซุกซ่อนทรัพย์สินหรือมีการถือครองทรัพย์สินแทน อันมีเหตุอันควรสงสัยว่า ร่ำรวยผิดปกติหรือมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ โดยคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะกำหนดประเด็นที่จะตรวจสอบเสนอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาอนุมัติ และเมื่อประธานวุฒิสภาอนุมัติแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 180 วัน นับแต่วันที่ประธานวุฒิสภาอนุมัติให้ตรวจสอบเชิงลึก หากดำเนินการไม่แล้วเสร็จ จะต้องเสนอเรื่องต่อประธานวุฒิสภาเพื่อขอขยายระยะเวลาการตรวจสอบ

ในการดำเนินการที่ผ่านมา คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ชุดปัจจุบัน ได้ใช้วิธีการ “ตรวจสอบยืนยัน” โดยมีหนังสือไปสอบถามข้อมูลรายการทรัพย์สินและหนี้สินไปยัง บุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ ตามรายการทรัพย์สินและหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธาน วุฒิสภา โดยกำหนดให้บุคคลและหน่วยงานต่าง ๆ แจ้งผลการตรวจสอบกลับมาภายใน 30 วันนับแต่ วันที่ได้รับหนังสือ ทั้งนี้ หากมีข้อขัดข้องอันทำให้ไม่สามารถแจ้งผลการตรวจสอบได้ภายในเวลา ที่กำหนด ให้บุคคลหรือหน่วยงานนั้นแจ้งเหตุขัดข้องมาภายใน 7 วันนับแต่วันที่ครบกำหนด

ในกรณีที่ผลการตรวจสอบพบว่ารายการทรัพย์สินหรือหนี้สินที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ มีความคลาดเคลื่อน หรือพบข้อมูลรายการทรัพย์สินและหนี้สินนอกเหนือจากที่กรรมการ ป.ป.ช. ยื่นไว้ต่อประธานวุฒิสภา คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะมีหนังสือแจ้งให้กรรมการ ป.ป.ช. ชี้แจงข้อมูลข้อเท็จจริงเกี่ยวกับรายการทรัพย์สินและหนี้สินดังกล่าวภายใน 15 วันนับแต่วันที่ กรรมการ ป.ป.ช. ได้รับหนังสือ และหากคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ พิจารณา คำชี้แจงของกรรมการ ป.ป.ช. แล้วมีมติเห็นชอบคำชี้แจงของกรรมการ ป.ป.ช. คณะกรรมการตรวจสอบ ทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะนำรายการทรัพย์สินหรือหนี้สินนั้นไปเพิ่มหรือลดในบัญชีทรัพย์สินและ หนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. เพื่อให้รายการทรัพย์สินและหนี้สินในบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของ กรรมการ ป.ป.ช. ถูกต้องตามความเป็นจริง พร้อมทั้งให้กรรมการ ป.ป.ช. ลงนามรับรองความถูกต้อง ของการแก้ไขนั้น

สำหรับการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สิน ซึ่งเป็นการตรวจสอบว่า กรรมการ ป.ป.ช. มีพฤติการณ์รักรวยผิดปกติหรือไม่ คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะได้พิจารณาทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงจากรายได้และที่มาของทรัพย์สินว่าผิดปกติหรือไม่

และเมื่อคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้ทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความมีอยู่จริง รวมถึงความเปลี่ยนแปลงของทรัพย์สินและหนี้สินเสร็จแล้ว คณะกรรมการตรวจสอบ ทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะจัดทำรายงานผลการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินเสนอต่อประธานวุฒิสภา เสนอต่อประธานวุฒิสภาเพื่อพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

นายวรารุช ศุภลักษณ์ นิตกรชำนาญการ : สำหรับการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลง ของทรัพย์สินและหนี้สินนั้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ จะนำบัญชีที่ได้ยื่นไว้ เมื่อเข้ารับตำแหน่งและพ้นจากตำแหน่งมาเปรียบเทียบกันว่าทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง เมื่อประกอบกับรายได้และที่มาของทรัพย์สินแล้ว มีความผิดปกติหรือไม่

นางสาวจินดา กองแก้ว ผู้อำนวยการกลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบ : เมื่อคณะกรรมการ ตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ดำเนินการตรวจสอบเสร็จแล้ว จะจัดทำรายงานผลการตรวจสอบ เสนอต่อประธานวุฒิสภา เพื่อพิจารณาเปิดเผยผลการตรวจสอบให้ประชาชนทราบเป็นการทั่วไป โดยประธานวุฒิสภาจะเปิดเผยผลการตรวจสอบผ่านทางเว็บไซต์วุฒิสภา (www.senate.go.th) เป็นเวลา 1 ปีนับแต่วันที่มีการเปิดเผย และปิดประกาศ ณ สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภาเป็นเวลา 30 วันนับแต่วันที่ปิดประกาศ ทั้งนี้ เป็นไปตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปราม การทุจริตแห่งชาติว่าด้วยการตรวจสอบทรัพย์สินและของเจ้าพนักงานของรัฐ และการดำเนินคดี ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นบัญชี พ.ศ. 2561 ข้อ 33

ผู้ศึกษา : จากการปฏิบัติหน้าที่ที่ผ่านมา ได้พบปัญหาหรืออุปสรรคในการทำการใดบ้างหรือไม่

นางสาวจินดา กองแก้ว ผู้อำนวยการกลุ่มงานถอดถอนและตรวจสอบ : ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ หรือโควิด-19 ทำให้คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สินฯ ได้รับผลการตรวจสอบจากหน่วยงานต่าง ๆ ค่อนข้างล่าช้า ทั้งนี้ เนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ มีนโยบายให้เจ้าหน้าที่ทำงานจากที่บ้าน (Work From Home) แต่อย่างไรก็ตาม ฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินฯ ได้ประสานและติดตามผลการตรวจสอบจากหน่วยงานต่าง ๆ อยู่เสมอ

นายวรารัฐ ศุภลักษณ์ นิติกรชำนาญการ : การนำระเบียบและประกาศของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินมาใช้ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. ถึงแม้จะทำให้การตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของกรรมการ ป.ป.ช. โดยประธานวุฒิสภา เป็นมาตรฐานเดียวกันกับการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินของเจ้าพนักงานของรัฐโดยคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่การนำระเบียบและประกาศของคณะกรรมการ ป.ป.ช. ที่เกี่ยวข้องกับการยื่นและการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินมาใช้โดยอนุโลมหลายฉบับก็ทำให้เกิดความยุ่งยากและความสับสนในการปฏิบัติงานด้วยเช่นกัน

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ - สกุล
ตำแหน่งปัจจุบัน
คุณวุฒิการศึกษา
สถานที่ติดต่อ

หมายเลขโทรศัพท์

นางนลินี วีระผล
นิติกรชำนาญการพิเศษ
นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
550 ถนนรามอินทรา แขวงท่าแร้ง เขตบางเขน
กรุงเทพฯ 10230
ที่ทำงาน : 0-2831-9482
มือถือ : 080-414-6351